

దీ ప లే ఖి

(నాటిక)

Acc. No. 26978

పి. దుర్గారావు ఎం.ఓ.ఎల్.

ప్రథమ ముద్రణము 500

సర్వస్వామ్యములు రచయితవి

శ్రీముఖనామ సంవత్సరం

హేమంతం-పుష్యమాసము

1994 - జనవరి

396.013
DUR

వెల రు. 8-00

ముద్రణ : డి. బి. పింటర్స్, విజయవాడ -2

ప్రతులకు

పి. దుర్గారావు, ఎమ్. ఓ. ఎల్.

తెలుగు పండిత్, జిల్లా ప్రజా పరిషదున్నత పాఠశాల

అడవిదేవులపల్లి, (వయా) మిర్యాలగూడ

వల్ల గొండజిల్లా-508207

స మ ర్పణః

ఉడతా భక్తితో,

ఉహకందని ఉత్సాహంతో,

కష్టజ్వలతో కలిసికూర్చుని

కమ్మని కమనీయ కంఠాలతో

పలకా, బలపం, పుస్తకాలతో పాఠాలు బోధించిన

బాలబోధకులకు

అరవిరిసిన గులాబీల ఆంధాల పూగుత్తులతో

వినయ వాక్యము

నల్లగొండ జిల్లాలో అడవిదేవులపల్లి గ్రామములో ఒక సామాన్య ఉపాధ్యాయుడను జ్ఞానోదయ సమితి, నల్లగొండ వారు నిర్వహించిన చదువు వెలుగు కార్యక్రమంలో సహాయ గ్రామ కో-ఆర్డినేటరుగా పనిచేయుట జరిగినది. నేను జేసినది చాల స్వల్పమైనా జీవితంలో సుకర్మగా భావిస్తున్నాను.

ముఖ్యంగా ఈ నాటికను వ్రాసి ప్రచురించడానికిగల ఒకటి రెండు కారణాలు. ఒకటి జ్ఞానోదయ సమితివారి ద్వారా అందజేసిన మూడు పుస్తకాలలో కొన్ని కొన్ని పాఠాలు హృదయాన్ని స్పందింపజేసినవి. ఆ హృదయ స్పందనమే ఈ విధంగా నాటిక రూపంలో వ్యక్తీకరిస్తున్నాను.

రెండవ కారణం. ఈజనజాగరణ కార్యక్రమంలో విద్యార్థులు నిర్వహించిన పాత్ర మరుపురానిది. కౌమార దశలో ఉన్న ఈ బాల విద్యార్థులు, బాల ఉపాధ్యాయులుగా ఉత్సాహంతో బయలుదేరి, తమకంటే వయసు మీరిన వారితో, వృద్ధులతో కలిసికూర్చొని, కిరసనాయిలు లాంతర సహాయంతో పాఠాలు బోధించడం నాకు విచిత్రమైన అనుభూతి గలిగించింది. అంతేగాక వారు రాత్రి పది గంటల వరకు వారితో కూర్చొని పాఠ్యాంశములు బోధించడము, యిండ్లకు తిరిగి వెళ్ళడం చూస్తే వారికి వీరికి ఏనాటి సంబంధమోనని నాకు ఆశ్చర్యమనిపించింది. ఆ బాల ఉపాధ్యాయులను అభినందించడానికి చేసిన యత్నమే యీ నాటిక.

ఈ నాటికలో నేను ప్రత్యేకంగా వ్రాసినది ఏమీ లేదు. జానోదయ సమితివారు అందజేసిన మూడు పుస్తకాలలో ఉన్న విషయాలను ఆధారంగా జేసికొని కూర్చున్నచేయడం, పుస్తకాలు అందజేసిన వారలను ఆధారంగా జేసికొని నాటికను పూర్తిచేయడం జరిగింది.

ఇంకా మూడవకారణం - మహిళా మహోద్యమం. ఈ ఉద్యమం ప్రపంచ చరిత్రలో అపూర్వమైనదనీ, మద్యాన్ని నిషేధించమని స్త్రీలు ఉద్యమం నడపడం, ముందుకు రావడం ఏదేశ చరిత్రలో జరగలేదని విజ్ఞులు అభిప్రాయం. స్త్రీలలో ఇలా ఒక్కసారిగా చైతన్యం, జాగృతీ కలగడానికి కారణం రాత్రిబడులే కారణమని మేధావుల అభిప్రాయం.

ఈ అక్షరజ్యోతి కార్యక్రమం పూర్తి సాఫల్యాన్ని పొందలేక పోయినా, నూతనమైన మహోద్యమాలకు, సంస్కరణలకు దారి తీస్తుందని అనుభవం ద్వారా తెలుసుకున్నాం. దేశం సంపూర్ణమైన ఆక్షరజ్ఞానంతో తులతూగి నట్లయితే మరి యెటువంటి ఫలితాలను దేశానికి అందించగలదో ఊహింపజాలము.

కావున ఈ అక్షరజ్యోతి కార్యక్రమము నిరంతరం కొనసాగాలనీ, కేవలం ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులు, కొంతమంది ఉద్యోగులేగాక చదువుకున్న యువతీయువకులందరూ ముఖ్యంగా అన్ని రాజకీయ పార్టీల కార్యకర్తలు యీ మహనీయమైన కార్యక్రమంలో పాల్గొని, నిస్వార్థ భావంతో జన జాగరణకు పూనుకోవాలని ఆకాంక్ష—

గమనిక

ఈ నాటిక ప్రధానంగా శ్రవ్య నాటిక. ఈ నాటికను వేషకపై ప్రదర్శించుట కొరకు వ్రాసినది కాదు జరుగుచున్న మహోద్యమాలను వివరించడమే లక్ష్యం!

ఇండలి కథా వస్తువు ఈ నాటిది కాదు. సారానిషేధ చట్టం రాక పూర్వం వున్న పరిస్థితులలోని విషయమని గమనింపగలరు.

మొదటి రంగంలో సారా త్రాగుటవలన చితికి పోతున్న కష్టజీవుల బ్రతుకులను వివరించడం జరిగింది.

రెండవ రంగంలో గూడెంలో రాత్రిబడి ప్రారంభాన్ని, నిర్వహణము గురించి వివరింపబడినది.

మూడవ రంగంలో జ్ఞానోదయ సమితివారు అందజేసిన మొదటి, పుస్తకంలోని విషయాలను చర్చించడం జరిగినది.

నాల్గవ రంగంలో రెండవ పుస్తకాన్ని చర్చించడం జరిగినది.

ఐదవ రంగంలో మూడవ పుస్తకంలోని ఎనిమిదవ పాఠం వరకు చర్చించి, సారాను త్రాగడం వలన రంగయ్య కుటుంబం పొందిన కష్టనష్టాలను స్మరించడం జరిగింది. తద్వార నెల్లూరు జిల్లాలో ప్రారంభమై రాష్ట్రమంతటా

అల్లుకున్న సారావ్యతిరేక మహిళా మహోద్యమాన్ని చర్చించడం జరిగింది.

ఆరవ రంగంలో మహిళా మహోద్యమం జయప్రదం కావడం, నెల్లూరు జిల్లాలో ఆనాటి నుండే సారానిషేధాన్ని అమలు జరపడం, రాష్ట్రమంతటా 1993 అక్టోబరు నుండి అమలుచేయడానికి ప్రభుత్వ నిర్ణయాన్ని ప్రకటించడము జరుగుతుంది. ప్రభుత్వ నిర్ణయములను (ప్లాప్ బాక్) ద్వారా చూపబడింది.

ఏడవ రంగం-నాటికకు ప్రధాన రంగస్థలమైన గొడ్ల సావిడిలో రాత్రిబడిలో ప్రభుత్వాన్ని అభినందించుచు సభ జరుపుకోవడంతో నాటిక పూర్తవుతుంది.

ఇందులోని పాత్రలు ఎవరినీ అనుసరించినవి గాని, అనుకరించినవిగాని కావు. చిత్తశుద్ధితో మహోద్యమాల మీద వున్న మనస్సతో, గౌరవభావంతో చిత్రింపబడినవి. దీనిని శ్రవ్య నాటికగా భావించాలి.

ఇందులోని పాటలు స్వీయ రచనలు.

నాటికలో ఏమైనా అభ్యంతరకరమైన విషయము లున్నయెడల తెలియజరచిన దిద్దుకొందును. విద్యార్థులను అభినందించుటకు వ్రాసిన యీ నాటిక రసజ్ఞులను ఏ మాత్రము స్పందింప జేసినను నాకృషి ఫలించినదని భావింతును.

—రచయిత

ఇందలి పాత్రలు

1. ప్రసాద్ (చదువుకున్న యువకుడు)
2. సుగుణ (ప్రసాద్ సోదరి)
3. కృష్ణయ్య 4. అంజయ్య (కూలీలు)
- మొదటిరంగం నుండి చివరరంగం వఱకు ఉంటారు.
5. మలయ్య (కూలీ)
6. గ్రామ పంచాయతీ అధ్యక్షులు
7. గ్రామాధికారి
8. మండలాధికారి (రెండవరంగంలో వస్తారు)
9. మహిళా ప్రతినిధి
10. ప్రభుత్వ ప్రతినిధి (ఆరవ రంగంలో వస్తారు)
11. గోపి 12. రాము 13. శంకర్ 14. చంద్రం
15. సీత 16. లక్ష్మి. నిరక్షరాస్యులైన రైతుకూలీలు.

కాల నిర్ణయం

1. మొదటిరంగం-నెల్లూరుజిల్లాలో సారానిషేధం అమలు చేయుటకు దాదాపు నూటపది రోజులు ముందుగా ప్రారంభమగును.
  2. రెండవ రంగము-ఆ మరునాడే.
  3. మూడవరంగము-మూడు నెలల తరువాత జరుగును.
  4. నాల్గవరంగము-ఆ మరునాడే!
  5. ఐదవరంగము-పదునైదు రోజులతరువాత.
  6. ఆరవ రంగము- ఆ మరునాడే!
  7. ఏడవరంగము-ఆ మరునాడు!
- ఈ విధంగా నాటిక 110 రోజులలో నాటిక పూర్తయ్యగును.

దీ ప లే ఖ

(నాటిక)

(వీధి దృశ్యము) - మొదటి రంగము)

(తెర ఎత్తబడును)

[కిష్టయ్య జగమేమాయా! అని పాడుకుంటూ ప్రవేశిస్తాడు.
అంజయ్యకూడా 'అప్పన్నా తనామనా' అని పాడు
కుంటూ కిష్టయ్యకు ఎదురొస్తాడు]

కిష్టయ్య : అరే అంజిగా! ఎక్కడి నుంచిరా!

అంజయ్య : ఎక్కడినుంచి లేదురా! మందుకొట్టు కెళ్ళి
వస్తున్నాను. ఏదో ఒక పాకెట్టు వసుకొస్తున్నా!

కిష్టయ్య : నేనుకూడ ఒక పాకెట్టు వసుకొస్తున్నా!
నిమా ఏమీ ఎక్కలేదురా!

అంజయ్య : మనలాంటోళ్ళకి ఒక పాకెట్టు నిమా ఎక్కుతుం
దట్రా? సరేగాని ఇయ్యాల పనిలేదుగా! డబ్బులెక్క
డియరా?

కిట్టి : ఏనాటిదో మాయంటో ఒకరాగి సెంబు వుందిరా!
దాన్ని వడ్డీల వెంకయ్యకి తాకట్టుబెడితే పదిరూపా
యలు ఇచ్చాడు!

అంజ : ఆరాగి సెంబుని అమ్ముకోలేక పోయావా? మల్లీ
ఇడిపించుకో లేవుగా!

కిట్టి : అంతేగాని ఆడదానితో వచ్చిందిరా సిక్కు! దాని
పుట్టింట్లోళ్ళు ఇచ్చారంట ఆసెంబుని! అమ్మొద్దంది.

అంజ : అందుకని తాకట్టు పెట్టానంటావు!

కిట్టి : కూలినాలి చేసి పుట్టింటోళ్ళు ఇచ్చిన రాగి పెంబుని
అదే ఇడిపించుకుంటుందిలే! మనకేం!

అంజ : మీ సంతోడికి జ్వరం వచ్చిందన్నావు!
అడికెట్టా వుందిరా కిట్టిగా!

కిట్టి : ఎట్లావుంది? ఇవ్వాలో రేపా అన్నట్టున్నాడు!

అంజ! డాక్టరు దగ్గరికి తీసికెళ్ళలేక పోయావా?

కిట్టి : డాక్టరు దగ్గరికి తీసుకెళ్ళడానికి డబ్బు లేవిరా?
సర్కారు దవాఖానాలు ఎప్పుడూ మూతబెట్టి వుండ
వాయె! తెరిసున్నా మందు లుండవుగా!

అంజ! పయివేటు డాక్టరు సుందరంగారి దగ్గరికి తీసికెళ్ళ
లేకపోయావా?

కిట్టి : ఆయనగారి దగ్గరికి తీసికెళ్ళాలంటే వందలు కావాలి!
వందలు ఎక్కడినుంచి తేను?

అంజ : మా సంటిడానికి కూడ రెండురోజులనుంచీ జ్వరం.
మూసివకన్ను తెరవడంలేదు. డాక్టర్ రోళ్ళ దగ్గరికి
తీసికెళ్ళడానికి మనలాటోళ్ళకి సత్తావదీ?

కిట్టి : అరే అంజగా! నీ పెళ్ళాం మెడలో ఏమీ లేదట్రా?

అంజ : మంగళసూత్రం కూడ మిగలేదురా! అన్నీ అమ్మకు
తాగేశా!

కిట్టి : నా పెళ్ళాం మెడలో కూడ ఏమీ లేదురా!
మంగళసూత్రానికి బదులు పసుపుకొమ్ము ఏసుకుం
దిరా!

అంజ : ఎవడు నేర్పాడోగాని, యీతాగుడొకటి మనెంట

బడిందిరా! ఈ తాగుడు లేకపోతే మన బతుకులు
నలచ్చనంగా వుండేవి!

కిటి : అవునురా!

అంజి : సంపాదించిన దానిలో సగం తాగుడికే పోతా
వుందిరా! ఏంచేద్దాం?

కిటి : నాకుమాత్రం యీ ఎదవతాగుడు మానాలనే
వుందిరా! కానీ మానలేకపోతావున్నా!

అంజి : ఈ తాగుడు మనపాలిటి పిశాచంరా!

కిటి : నేను పొద్దున్నే ఇయ్యాల తాగనని ఒప్పేసుకుంటా
నురా! కానీ పొద్దుగూకేనరికి సారాకొట్టుకో, కల్లు
పాకకో పోవాలనిస్తుంది!

అంజి : నేనుకూడ అంతేరా!

కిటి : జేబులో డబ్బులు లేకపోతే దొంగతనమైనా చేసి
తాగాలనిపిస్తుందిరా!

అంజి : ఏనాటిదో పెద్దలనాటి యి తడిబిందె మాయింట్లో
వుండేది. దాన్నికూడ మూడురోజుల క్రితం అమ్ము
కుని తాగేసా!

కిటి : నేనో! మా తాత కట్టించిన యింటినే అమ్ముకుని
తాగేశా! వడ్డీల వెంకయ్య ఇంట్లోనుంచి వెళ్ళుమంటు
న్నాడు.

అంజి : మఱి ఎక్కడి కెళ్ళతావురా కిటిగా?

కిటి : ఎక్కడికెళ్ళతాను? నడిబజారులో కాపరం బెడతాను.
లేదు మా ఆడదాన్నీ, పిల్లల్నీ పుట్టింటికి పంపేసి
సన్నాసుల్లో కలిసిపోతాను.

అంజి : అప్పుడుమాత్రం తాగుడు మానతావట్లా?

కిటి : ఏమో! ఏంపాడో! ఏమవుతుందో!

అంజయ్య : ఇయ్యోళ్ళ కూలికెల్లి పగలంతా కష్టపడితే పదిహేను రూపాయలు వచ్చినయ్! ఐదురూపాయలు పొట్లానికి పోతే మిగిలిన పదిరూపాయలతో ఇంటి కెట్లా వెళ్ళనా అని ఆలోచిస్తున్నా! పదిరూపాయలకు మానెడు బియ్యంకూడ బజార్లో రావడంలేదు.

కిటి : నీవు నగమన్నా ఇంటికి తీసికెళుతున్నావు! నేను అది కూడ లేదు! కూలిచేసినదంతా తాగుడికి తగలేసి నట్టిచేతులతో ఇంటి కెళ్తాను.

అంజి : మఱి తిండెట్లారా?

కిటి : కూలినాలి చేసి ఆడదే ఇల్లు నడుపుతావుంది! దాని పిల్లల్ని అదే పోషించుకుంటావుంది!

అంజి : నేను చేసిన కట్టం నా తాగుడికే సరిపోతావుంది మరేం చేయను?

అంజి : మఱి నీ పెళ్ళాం పూరుకుంటావుందిరా?

కిటి : ఊరుకోక ఏం చేసుందిరా? నా దెబ్బలకి ఓర్వలేక కుయ్యో! ముర్రో అని యేడుస్తుంది. వారంరోజులకిందట పీటసెక్కతో నే తిమిద కొట్టాను ర తం వరదలయి పారింది. తలకి కట్టు కట్టుకుని ఆ బాధతోనే కూలికి పోతావుంది. కూలికెల్లకపోతే మఱి తిండేది?

అంజి : అరే కిటిగా! ఇక సెప్పమాకు! మన సంసారాలన్నీ ఇంతేరా! మన కూలోళ్ళ బతుకులన్నీ ఇంతే.

కిటి : బెమ్మదేవుడు రాసిన గీతలెప్పుడు మారతాయో
యేమో!

అంజ : బెమ్మదేవుడేంచాశాడురా! మన గీతలు మనమే
రాసుకుంటున్నాం! మనదరిద్రాన్ని మనమే కొని
తెచ్చుకుంటున్నాం!

కిటి : కనినం కల్లు—సారా దుకాణాలయినా మూయించితే
కొంతవరకు మనం బాగుపడతాంరా! అడుగో!
మల్లి గాడు వస్తున్నాడు.

(మల్లి గాని ప్రవేశం)

అంజ : ఏరా మల్లి గా ఎక్కడికిరా? హడావిడిగా
పోతున్నావ్! మందుకొట్టుకా?

మల్లి గాడు : కాదురా! నా కూతురు సావు బ్రతుకుల్లోవుంది
నల్ల గొండకు పోతున్నా!

కిటి గాడు : ఏం జబ్బు వచ్చిందిరా?

మల్లి గాడు : జబ్బులేదు! గిబ్బులేదు!

కిటి : మరెందుకు?

మల్లి : ఒంటిమీద కిరసనాయిలు పోసుకుని నిప్పంటించు
కుంది.

కిటి : ఎందుకని?

మల్లి గాడు : అత్తా ఆడబిడ్డా పోరుపడ లేక!

అంజ : అత్తా ఆడబిడ్డా పోరు ఎందుకురా?

మల్లి గాడు : పెళ్ళినాడు అల్లుడికి కట్నం క్రింద రెండువేలు
యిస్తానని నోరుజారాను. ఇవ్వలేకపోయాను!

అంజ : అందుకని?

మల్లి గాడు : కట్నమన్నా తీసుకురా! లేదా వుట్టింటికన్నా వెళ్ళిపోవ్వని పోరు పెట్టారు.

అంజ : మఱి ఆ కట్నం అప్పో-సప్పో చేసి యియ్యలేక పోయావా?

మల్లి గాడు : మఱి నాదగ్గరేముందిరా బూడిద? ఉన్న గుడిసె నమ్ముకొని మంగిగాడి ఇంట్లో కాపురముంటున్నా! రెండువేల రూపాయలు ఎక్కడ నుంచితేను? ఏ అయ్య అయినా నా దగ్గర యేం చూసి అప్పిస్తాడు? ఇప్పుడు నల్ల గొండ వెళ్ళడానికి బస్సు చార్జీ కూడా లేదు.

అంజ : నీ కూతురు నిన్నడగాలేక అ తపోరు పడనూలేక యింత సాహసప్పనికి ఒడిగట్టిందను కుంటా, యిదిగో! యీ పరిరూపాయలు తీసుకెళ్ళు! నా తిప్పలు నేను బడతాను గాని!

కిటి : ఇదిగో! నా దగ్గర కూడా ఐదురూపాయలు ఉన్నయ్! ఇవికూడ తీసికెళ్ళు!

మల్లి గాడు : మీరిద్దరు నన్ను రచ్చించారు. వడ్డీల వెంక య్యను ఎంత బలిమాలినా ఇచ్చినాడు కాదు! ఏమైనా తాకట్టుబెడితే యిస్తానన్నాడు! ఏముంది అంజీ! మా యింట్లో తాకట్టు పెట్టడానికి?

కిటి : సరే! వెళ్ళిరా!

(మల్లి గాడు వెళ్ళిపోతాడు)

కిటి : (అంజతో) మన బీదోళ్ళ బతుకులు ఒక్కొక్కరిది ఒక్కొక్క కన్నీటి కథరా అంజీ!

అంజ : ఈ కన్నీటికథలు ఎప్పుడాగిపోతాయో యేమో!
(ప్రసాద్ ప్రవేశం)

ప్రసాద్ : ఏం కిష్టయ్యా! అంజయ్యా! బాగున్నారా!

కిటి : ఏదో ఇట్టా సావకుండా బతికున్నాం!

ప్రసాద్ : ఇద్దరు ఏదో కథలంటున్నారు?

కిటి : మా కన్నీటి బతుకుల కథలు ఎప్పుడాగిపోతాయో
అని ప్రశ్నించుకుంటున్నాము.

ప్రసాద్ : ఎప్పుడాగి పోతయ్యో చెప్పనా కిటి?

అంజ : చెప్పండి బాబూ మీరే!

ప్రసాద్ : మీ అజ్ఞానం తొలగిపోయినప్పుడు!

అంజ : మా అజ్ఞానం తొలగాలంటే మాటలా బాబూ! మీ
లాంటి చదువుకున్న బాబులంతా ఉద్యోగాలు చేయ
డానికి పోతారుగాని మాలాంటి బీదా-బిక్కిని బాగు
చేయడానికి పూనుకోరుగా బాబూ!

ప్రసాద్ : అది సరేగాని మీరు కూడ బాగుపడడానికి
కొంత కృషిచేయాలి! విజ్ఞాన మనేది ఊరికేనేరాదు
అంజీ! కళ్ళముందు వున్న కారుచీకటను తొలగించు
కోవాలి! చీకటిపాదలను చేదించాలి! అప్పుడు బాల
సూర్యుడు బంగారు కాంతులతో ఉదయిస్తాడు!

అంజ : అయితే మమ్మల్నెం చెయ్యమంటారు?

ప్రసాద్ : మీలో మార్పురావాలి! మీలో చైతన్యం
జాగ్రత్తి కలగాలి! చెడును ధిక్కరించి మంచికోసం
నిలబడే ధైర్యం కావాలి!

కిటి : అయితే అది మాకెట్లా వస్తుంది బాబూ?

ప్రసాద్ : అక్షరజ్ఞానంతో వస్తుంది! చదువుకుంటే వస్తుంది!
చదువంటే వెలుగు! దానివలన మంచీచెడ్డా, లోకం
పోకడ తెలుస్తుంది! ధైర్యంతో నిలబడే శక్తి
నిస్తుంది!

కిటి : ఆ చదువు మాకెవరు నేర్పుతారు బాబూ?

ప్రసాద్ : ఈనాడు మన ప్రభుత్వం అక్షరజ్యోతి కార్య
క్రమం క్రింద రాత్రి పాఠశాలలు తెరుస్తూవుంది.
చదువురాని నీ వంటివారికి చదువు నేర్పుతుంది.
అందుకు మీరు సిద్ధమేనా?

కిటి : ఈ వయసులో నేర్చుకుంటే చదువు మాకు వస్తుందా
బాబూ?

ప్రసాద్ : తప్పకుండా వస్తుంది! నేను మీకు నేర్పుతాను.

కిటి : అంతపెద్ద సదువులు సదువుకున్న మీరు మాకు సదు
వులు సెపుతారా బాబూ?

ప్రసాద్ : అవును కృష్ణయ్యా! కొన్నాళ్ళపాటు ఉద్యోగ
ప్రయత్నం చెయ్యకుండా సంఘసేవ చేయాలని
నిశ్చయించు కున్నాను. ఈ అక్షరజ్యోతి కార్య
క్రమం మన జిల్లాలో రేపటినుంచి ప్రారంభమవు
తుంది. మీలాంటి వారికి రాత్రిబడులలో చదువు
చెప్పి, మీలో చైతన్యాన్ని, జాగృతినీ గలిగింప
దలుచుకున్నాను. తరతరాలనుండి మీలో వస్తున్న
దురాచారాలను, దుర్విచారాలను తొలగింపదలుచు
కున్నాను.

అంజి : మాకు పలకలు. బలపాలు, కొనే శక్తి ఎక్కడిది బాబూ!

ప్రసాద్ : మీకు పలకలు, బలపాలు, పుస్తకాలు ప్రభుత్వము ఉచితంగా ఇస్తుంది. రోజూ ఒక గంటనేవు చదువుకుంటే చాలు, జ్ఞానజ్యోతి మీకు అడుగడుగునా దారి చూపిస్తుంది.

అంజి : మీ పెద్దోళ్ళు మాకు నడుపునెపుతావుంటే వూరుకుంటారా బాబూ!

ప్రసాద్ : వారికి నేను సచ్చ చెబుతాను.

కిటి : అయితే మేం ఎక్కడికి రావాలిబాబూ?

ప్రసాద్ : మీ రెక్కడికీ రానవసరంలేదు. పలకలు, బలపాలతో నేనే మీ దగ్గరకు వస్తాను.

కిటి : మా పూరి గుడిసెలకు మీరు వస్తారా బాబూ?

ప్రసాద్ : అవును, మీ పూరి గుడిసెలముందే, మీ చింకి చాపలమీద కూర్చోని మీకు చదువు చెబుతాను.

కిటి : అంత అద్భుతమా బాబూ మాకు?

ప్రసాద్ : అయితే మీ సహాయం ఒకటి కావాలి.

కిటి : మా సహాయమా? మేము మీకేమి సాయం చేయగలం బాబూ?

ప్రసాద్ : మీలాంటి చదువురాని వాళ్ళంతా ఒకచోట ప్రోగ్రబడి చదువుకోవడానికి శ్రద్ధ వహించాలి.

కిటి : మీలాంటి దొడ్ల మారాజులు మా గడపదొక్కి

మాకు నదువులు సెపుతామంటే నద్దంటామా బాబూ!

ప్రసాద్ : చదువురాని వారిసందడిని చదువుకుందామని ప్రోత్సహించాలి! నచ్చచెప్పాలి!

జిట్టి : అట్లాగే బాబూ! తప్పకుండా నచ్చచెబుతాం!

ప్రసాద్ : మంచిది! నేను వెళతాను! రేపు సాయంత్రం మన గూడెంలో రాత్రి బడిని ప్రారంభిద్దాం! క్షిప్రయ్యా! ఒకమాట చెప్పటం మరచిపోయాను! చదువురాని స్త్రీలనుగూడా రమ్మను! కలిసి చదువుకున్నందువలన తప్పలేదు. మనమంతా ఒక తల్లి బిడ్డలం.

అంజయ్య : ఆడోళ్ళకి ఎందుకు బాబయ్యా? ఈ నదువులు?

ప్రసాద్ : ఆడవాళ్ళుమాత్రం మనుషులుకారాలంజయ్యా? ఆడవాళ్ళకుకూడా విద్య అవసరం. ఇల్లు చక్క దిద్దేది ఆడది. పిల్లల్ని పెంచి పెద్దచేసేది ఆడది. గృహాన్ని స్వర్ణసీమగా మార్చేది ఆడది. కాబట్టి ఆడవాళ్ళు తప్పకుండా చదువుకోవాలి.

అంజయ్య : అట్లాగే బాబుగారూ! రేపు సాయంత్రం గూడెంలో అందరం సిద్ధంగా వుంటాం. చదువుకోవడానికి ఒక పాకకూడా సిద్ధం చేసుకుంటాం. వెళ్ళి రండి!

ప్రసాద్ : మంచిది వెళ్ళివస్తాను.

(ప్రసాద్ నిష్క్రమించును)

కిష్టయ్య : ఇటువంటి బాబులు ఊరికి పదిమంది వుంటే చాలురా! ఈ పల్లెలు ఎప్పుడో బాగుపడి ఉండేవి.

అంజి : అవునురా! కిషిగా! మనం తప్పకుండా నదువు కుందాం! మన పాలిటికి దేవుడిలాగా దొరికాడు! మన ఆడోళ్ళనికూడా రాత్రి బడికి తీసుకొదాం!

కిటి : అరేయ్ అంజిగా! ఇంక మనం కలు పాక కెళ్ళొద్దు! సారా కొట్టు కెళ్ళొద్దు!

అంజి : ఎల్లాదు! ఎల్లాదు!

కిటి : రాతిరి బడికి పోదాం!

అంజి : అంతే! రాతిరి బడికి పోదాం!

కిటి : గూడెంలో ఆడామొగా అందరం నదువుకుందాం!

అంజి : నదువుకుందాం!

(ఇద్దరు తెరలోనికి పోవుదురు)

తెర వాలును

మొదటి రంగము - వీధిబడి దృశ్యము సమాప్తము

— 0 —

దీ ప లే ఖ

(నాటిక)

(రెండవ రంగము)

(రాత్రిబడి ప్రారంభోత్సవ దృశ్యం)

(తెర ఎత్తబడును)

(కొంతమంది స్త్రీలు పురుషులు కూర్చునియుందురు)

(ప్రసాద్ ప్రవేశించును)

కిష్టయ్య, అంజయ్యలు : (లేచి) రండి బాబుగారూ! రండి!
మీ కోసమే ఎదురు చూస్తున్నాం.

అంజయ్య : రాత్రిబడికి యీ గొడ్లసావిడిని సిద్ధం
చేసుకున్నాం.

ప్రసాద్ : మంచిది! ఇలా వుండాలి పట్టుదల అంటే! ఈ
రాత్రి బడిని ప్రారంభించడానికి గ్రామ పెద్దల్ని
కూడా ఆహ్వానించాను. గ్రామపెద్ద, గ్రామాధికారి
మండలాధికారి గారుకూడ న్నున్నారు. వారికి తగిన
యేర్పాట్లు స్యయంగా నువ్వు చెయ్యి కిష్టయ్యా!

కిష్ట : అట్లాగేనండీ బాబుగారూ!

ప్రసాద్ : కిష్టయ్యా! నన్ను బాబుగారూ, అని పిలువకు,
మనందరం ఒక్కటి. అన్నదమ్మలం! ప్రసాద్ అని
పిలువు, చాలు!

కిష్ట : అట్లాగేనండీ బాబు...కాదు ప్రసాద్ గారూ!

మీలాంటి సిరిగళ్ళోళ్ళు మాపేదల గుడిసెలకు
నస్తున్నారంటే మా అదృష్టం బాబూ!

ప్రసాద్ : కొండ మహమ్మదుగారి దగ్గఱకు రాకపోతే మహ

మృదుగా రేకొండదగ్గఱకు వెళతారు, అట్లాగే మేమూ
మీ దగ్గఱకు వస్తున్నాము.

(ఊరిపెద్దల ప్రవేశం - ప్రవేశించి ఒక బల్లమీద కూర్చుందురు)

ప్రసాద్ : (వేదికనెక్కి) మిత్రులారా! గూడెంలో రాత్రి
బడి ప్రారంభిస్తున్న సమయంలో, గ్రామ పంచాయతీ అధ్యక్షులు సభకు అధ్యక్షత వహించాలనీ,
గ్రామాధికారిగారు సభను ప్రారంభించాలనీ, మండ
లాధికారిగారు ముఖ్యఅతిథిగా ఈ సభలో పాల్గొనా
లనీ, నేను ఆహ్వానిస్తూ వారిని వేదికపై ఆసీనులు కావల
సిందని కోరుతున్నాను. (సభికుల నుండి హర్ష
ధ్వనులు).

(ముగ్గురు పెద్దలు కుర్చీలపై ఆసీనులగుదురు)

(అంజయ్య వాకికి పూలమాలలు వేయును)

ప్రసాద్ : అందరు కూర్చోవలసినదిగా గోరుచున్నాను.
సభను నిర్వహించవలసినదిగా గ్రామ పంచాయతీ
అధ్యక్షుల వారిని కోరుచున్నాను.

ముందుగా ఒక దేశ భక్తి గీతంతో సభ ప్రారంభ
మవుతుంది.

(ప్రసాద్ సోదరి సుగుణ దేశభక్తి గీతమును గానము
జేస్తుంది)

దేశమును ప్రేమించుమన్నా!

మంచియన్నది పెంచుమన్నా!

నటిమాటలు కటిపెటోయ్!
 గటిమేల్ తలపెటవోయ్!
 దేశమును ప్రేమించుమన్నా!
 మంచియన్నది పెంచుమన్నా!

* * * *

సాంతలాభం కొంతమానుకు!
 పొరుగువాడికి తోడపడవోయ్!
 దేశమంటే మట్టికాదోయ్!
 దేశమంటే మనుషులోయ్! || దేశ ||

అధ్యక్షులు :

సోదరులారా! చదువు ప్రగతికి అభ్యుదయానికి మూలం. చదువు వ్యక్తి వికాసానికి ఎంతగానో తోడ్పడుతుంది. దేశానికి కూడ ఎంతోలాభం చేకూర్చుతుంది. ఆ చదువుకు దూరమై కోటాది ప్రజలు అజ్ఞానపు అంధకారములో జీవిస్తున్నారు. చదువులేని సమాజంగాని, దేశంగాని అభివృద్ధిని పొందలేవు. భవిష్యత్తు వుండదు.

ఈనాడు ప్రభుత్వం ఒక నిర్దిష్ట కార్యక్రమంతో, లక్ష్యంతో ప్రజల్ని అక్షరాస్యులనుగా తీర్చిదిద్దడానికి పూనుకుంది. ఈ అవకాశాన్ని మనం వినియోగించుకుని బంగారు బ్రతుకు బాటలను నిర్మించుకోవాలని నేను కోరుతున్నాను. ప్రసాద్ లాంటి చదువుకున్న యువకుడు పెద్ద చదువు చదువుకొని, ఉద్యోగాన్ని ఆశించ కుండా మన గ్రామ ప్రజలను అక్షరాస్యులనుగా తీర్చిదిద్దుటకు పూనుకున్నాడు. (హృద్ధవసులు)

అతనికి నా అభివందనలు! మీరందరు అతనికి సహకరించి అతని కోరికను, మా కోరికను సఫలీకృతం చేయాలని కోరుతున్నాను. ఈ కార్యక్రమానికి నా సంపూర్ణ సహకారాన్ని అందజేయగలనని తెలుపుతూ గ్రామాధికారి గారిని యీ రాత్రిబడిని ప్రారంభింప వలసినదిగా గోరుచున్నాను. (హర్షధ్వనులు)

గ్రామాధికారి : (లేచి,

ఇచ్చటికి విచ్చేసిన గూడెము ప్రజలకు, యితరులకు నా అభివందనములు. ఈ గురుతర కార్యభారాన్ని నిర్వహించడానికి పూనుకున్న ప్రసాద్ కు నా అభివందనలు, ఆశీస్సులు అందజేస్తున్నాను. (హర్షధ్వనులు)

ప్రతి యొక్కరి హృదయంలో అక్షరజ్యోతి వెలిగేలా కృషిచేయ గలరని ఉపాధ్యాయులు, ఉద్యోగులు చదువు కొన్న యువతీ యువకులు అందరు ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొని మన గ్రామంలో ఈ కార్యక్రమం జయప్రదం చేయగలరని కోరుతున్నాను. పలకలు, బలపములు, పుస్తకములు ఇచ్చుట ద్వారా రాత్రిబడిని ప్రారంభిస్తున్నాను. (హర్షధ్వనులు) (పలకలు, బలపములు పుస్తకములు పంచి పెట్టదురు.)

అధ్యక్షులు :

మన ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన మండలాధికారిగారు తమ సందేశాన్ని సారూ.

అధికారి :

మిత్రులారా! ముందుగా మీ అందరికీ నా అభివందనలు. అక్షరదాహంతో గుమిగూడిన మీ కందరికీ నా శుభాకాంక్షలు మన జిల్లా ప్రజలందరినీ అక్షరాస్యులుగా జేయాలని ప్రభుత్వం తలపెట్టింది. ప్రభుత్వం తలపెట్టిన యీ కార్యక్రమాన్ని జయప్రదం చేయాలి. ప్రసాద్ లాంటి చదువుకున్న యువకుడు మీకు నిర్వాహకులుగా కార్యకర్తగా, ముందుకు రావడం మీ అదృష్టం (హర్షధ్వనులు)

మీకు చదువుకొనుటకు కావలసిన పరికరము లన్నింటిని మీకు అందజేయగలనని ఈ దీపలేఖ కార్యక్రమాన్ని జయప్రదం చేసి, మీ బ్రతుకు బాటలను బంగారు బాటలను పయనింప జేయవలసినదిగా కోరుతూ ఇంతటితో ముగిస్తున్నాను. (హర్షధ్వనులు)

ప్రసాద్ : (లేచి) ఇంతటితో ఈ సభా కార్యక్రమం పూర్తి అయింది. ఈ రాత్రిబడి ప్రారంభోత్సవానికి విచ్చేసిన గ్రామ పెద్దలకు, మండలాధికారిగారికి మా పిలుపు నందుకుని వచ్చినందులకు ధన్యవాదములు, రేపటి నుండి అక్షరాస్యతా కార్యక్రమం ప్రారంభింపబడుతుంది. చదువురాని ప్రతి ఒక్కరు యీ రాత్రిబడికి రావాలని కోరుతున్నాను. ఆరు నెలలలో అక్షరాలు నేర్చుకొని ప్రభుత్వం యిచ్చిన మూడు పుస్తకాలను పూర్తి చేద్దాం. (హర్షధ్వనులు)

ఇప్పడోక చదువు వెలుగు గీతంతో సభ ముగు

నుంది. మన గ్రామ ఉన్నత పాఠశాల విద్యార్థి
రఘు ఆ పాట పాడతాడు.

దీపంతో మఱియొక నీపం
దీపింపగ వే రారండీ!
బోధనతో జన విజ్ఞానం
పులకింపగ వే రారండీ!

తరతరాల అంధకారమును
తరలింపగ వే కదలండీ!
నవసంధ్యల కాంతులు విరియగ
నవభానుడు ఉదయించాలి!

తానేమో తెలిసికొనాలీ!
తనదేమో భాసించాలీ!
సంఘంలో తాను మనిషిగా
చరియించుట నేర్చుకొనాలీ!

ఈ భూమిని జనించినా యీ
నిర్భాగ్యుల నిరక్షరాస్యుల!
అన్నదమ్ము లనిమది తెలిసీ
అక్షరజ్ఞాన మందించాలీ!

(తెరవాలును)

(రాత్రిబడి ప్రారంభోత్సవ దృశ్యము సమాప్తము)

దీ ప లే ఖ

(నాటిక)

(గొడ్ల సావిత్రిలో రాత్రిబడి దృశ్యం)

(మూడవ రంగము)

(కొంతమంది స్త్రీలు, పురుషులు పలకా, బలపం,
పుస్తకాలతో కూర్చుని యుందురు)

(ప్రసాద్ ప్రవేశించును)

కిష్టయ్య : రండి ప్రసాద్ గారూ! మేనుం తా నేర్చుకోవ
డానికి సిద్ధంగా వున్నాం!

ప్రసాద్ : గత మూడు నెలలుగా మీరు అక్షరాలు అంకెలు
కూకములు, కొలతలు నేర్చుకొని, రెండు పుస్తకాలు
చదివారు.

కిష్టయ్య : అందులోని పాఠాలుకూడ చదివాం.

ప్రసాద్ : కేవలం మనం అక్షరాలు, అంకెలు మాత్రమే
చదవడం కాదు. అందులోని విషయాలు మనం
వంట బట్టించుకోవాలి.

అంజయ్య : అంటే!

ప్రసాద్ : మనం చదివిన విషయాలు మన జీవితాలకు అన్వ
యింప జేసుకుని పాటిని ఆచరణలోనికి తేవాలి.

కిష్టయ్య : అదెట్లా బాబూ?

ప్రసాద్ : ఉదాహరణకు మొదటిపుస్తకంలో నాల్గవపాఠం
చూడండి. రాము! అందులో ఏముంది?

రాము : జనం ముందుకు నడుస్తున్నారు.

ఒక పురుషుడు, ఒక స్త్రీ చేతులెత్తారు.

ప్రసాద్ : క్రిందవున్న అక్షరాలను అంజీ! నీవు చదువు.

అంజయ్య : జనం కలవడం జనం పలకడం.

ప్రసాద్ : ఏదె నా పనిని సాధించదలుచుకుంటే జనమంతా
కలవాలి! ఒకేమాట పలకాలి. అప్పుడే మనం యేపని
నైనా సాధించగలుగుతాం.

అంజయ్య : అవును ప్రసాద్ గారూ! ఆమాట నిజమే.

ప్రసాద్ : ఆటవ పాఠం చూడండి. ఏముంది అందులో?
నువ్వు చెప్ప లక్ష్మీ!

లక్ష్మీ : సూర్యోదయ మవుతుంటే జనం పనులు చేసుకుంటు
న్నారు.

ప్రసాద్ : గ్రామం ఎలావుంది?

లక్ష్మీ : పరిశుభ్రంగా వుంది.

ప్రసాద్ : ఆవిధంగానే మన గ్రామాలు కూడ పరిశుభ్రంగా
క్రమబద్ధంగా వుంచుటకు యత్నించాలి.

కిష్టయ్య : అవును ప్రసాద్ గారు. మన గ్రామాలు కూడ
ఆవిధంగానే వుంచుటకు ప్రయత్నించాలి.

* * * *

ప్రసాద్ : ఏడవపాఠం చూడండి. అందులో ఏముంది?
గోపీ నువ్వు జెప్పు.

గోపీ : నలుగురుపిల్లలు ఆడుతూ పాడుతూ గంతులేస్తు
న్నారు.

ప్రసాద్ మీ పిల్లలు కూడ అదేవిధంగా ఆడుతూ పాడుతూ
సంతోషంగా ఉండాలి.

కిష్టయ్య : అంతభాగ్యమా బాబూ మాకు?

ప్రసాద్ : ప్రయత్నిస్తే తప్పకుండా ఆ భాగ్యమొస్తుంది

* * *
ప్రసాద్ : ఎనిమిదో పాఠంలో ఏముంది? అంజయ్య
నువ్వు జెప్ప?

అంజయ్య : ఒక కూలీ సంతకం చేస్తున్నాడు.

ప్రసాద్ : మఱి మీరందరూ సంతకాలు పెట్టడం నేర్చు
కున్నారుగా!

అంజయ్య : మీరే నేర్పారుగదా! సంతకాలు మాకు?

ప్రసాద్ : అదివఱకు ఏంచేస్తూ వుండేవారు?

అంజయ్య : వేలిముద్రలు వేస్తూవుండేవారం.

ప్రసాద్ : మఱి యివ్వడో.

అంజయ్య : సంతకాలు చేస్తున్నాం.

* * *
ప్రసాద్ : సీతా, నువ్వు జెప్పమ్మా. తొమ్మిదవ పాఠంలో
ఏం చూస్తున్నారు?

సీత : ఇక్కడ మేం చదువుచున్నట్లే ఆడా-మొగా అంతా
కలిసి చదువుకుంటున్నారు.

ప్రసాద్ : అట్లాగే మీరంతా సిగుపడకుండా చదువు
కోవాలి. మనమంతా ఒక తల్లిబిడ్డలులాగా కలిసి
మెలిసి ఉండాలి.

* * *
ప్రసాద్ : పదవ పాఠంలో ఏం చూస్తున్నావ్ గోపీ?

గోపి : చీమలన్నీ కలిసి ఒక పెద్ద పామును కదలకుండా పట్టు
కున్నాయి.

ప్రసాద్ : ఈ పాఠం నుండి నీవు యేమి నేర్చుకున్నావు?
గోపి! 'సంగం బలం' అని తెలుసుకున్నాను. అందరుకలిసి
ఎంతపనైనా సాధించవచ్చునని తెలుసుకున్నాం.

ప్రసాద్ : ఇంతకూ ఈ ప్రశ్నలవలన మీరు బాగా చదువ
గలుగుతున్నారు. వ్రాయగలుగుతున్నారు. ఔనాక్లిప్తయ్యా.

కిష్టయ్య : ఔను బాబుగారూ! బాగాచదువగలుగుతున్నాం!
వ్రాయగలుగుతున్నాం.

* * * *

ప్రసాద్ : పన్నెండో పాఠంలో ఏం చూస్తున్నారు? లక్ష్మీ
నువ్వు చెప్పు?

లక్ష్మీ : మంచంమీద పసిపాప, కూర్చున్న ఒక బాలింత
రాలు, కూరలు, పండ్లు, పాలు చూస్తున్నాం.

ప్రసాద్ : ఈ పాఠం ద్వారా యేం తెలుసుకున్నారు?

లక్ష్మీ : బాలెంతరాలు మంచితిండి తినాలనీ, దానిద్వారా
పుట్టిన పసిపాపకు చాలినన్ని పాలుదొరుకుతామనీ
తెలుసుకున్నాం. పాలు, పండ్లు, కూరగాయలు
బాలెంతకు ఇవ్వాలని తెలుసుకున్నాం.

* * * *

ప్రసాద్ : పదమూడవ పాఠంలో ఏం చూస్తున్నావు.
కిష్టయ్యా?

కిష్టయ్య : నాలాంటి పేదవాని కుటుంబాన్ని చూస్తున్నాను
బాబుగారూ ఒక ముసలితల్లి, భార్య, ఇద్దరు పిల్ల
లతో వున్న ఒక వ్యవసాయ కూలీని చూస్తున్నాను.

ప్రసాద్ : ఆపాతం ద్వారా ఏం తెలుసుకున్నావ్ కృష్ణయ్య.

కృష్ణయ్య : మన బతుకులు మోరాలనీ, అందరికీ పని కావాలనీ, అందరి అవసరాలు తీరాలనీ, ఊరూవాడా బాగుపడాలనీ తెలుసుకున్నాం.

* * *

ప్రసాద్ : పదునాల్గవ పాఠంలో ఏం చూస్తున్నావు. అంజయ్య! నువ్వు చెప్ప.

అంజ : ఎనిమిదిమందిపిల్లలు తల్లి చుట్టూ ఈగల్లాగ ముసురుకొని వున్నారు?

ప్రసాద్ : తండ్రి ఏం చేస్తున్నాడు?

అంజ : మంచంమీద కూచుని విచారిస్తున్నాడు!

ప్రసాద్ : ఈ పాఠంవలన మీరు ఏమి నేర్చుకున్నారు?

అంజ : పండినపంట తిండికి చాలదనీ, అందుకే సంతానం మితంగావుంటే బాగుంటుందనీ తెలుసుకున్నాం!

* * *

ప్రసాద్ : పదిహేనవ పాఠంలో ఏం చూస్తున్నావు రామూ?

రాము : ఒక మహమ్మదీయ వృద్ధుణ్ణి ఒక హిందూ యవకుడు ఏరు దాటిస్తున్నాడు?

ప్రసాద్ : ఈ పాఠంవలన మనం నేర్చుకున్నదేమిటి?

రాము : మతం ఏదయినా, కులం ఏదయినా ఇరుగు పొరుగు వారితో కలిసి యుండాలనీ, పొరుగువారికి తోడు పడాలని నేర్చుకున్నాం!

* * *

ప్రసాద్ : పదహారపాఠంలో ఏం చూస్తున్నావు గోపీ?
గోపీ : తల్లి కొడుకుని బడికి పంపిస్తూ వుంది.

ప్రసాద్ : మరి బాలికనో?

గోపీ : బడికి పంపకుండా అంటు తోమిస్తూ వుంది.

ప్రసాద్ : ఆ పాఠంవలన నేర్చుకునేదేమిటి?

గోపీ : కొడుకయినా, కూతురయినా ఒకటేననీ, ఇద్దరినీ
బడికి పంపించి చదువు చెప్పించాలనీ నేర్చుకున్నాం.
తెలివితేటలలో పనిపాటలలో ఆదామగా సమానమే
గదా!

* * * *

ప్రసాద్ : పదునేడవ పాఠంలో యేం చూస్తున్నావ్
కృష్ణయ్యా?

కిటి : ఒక సంసారం ఆనందంతో కలకలలాడుతున్నది! ఒక
సంసారం కష్టపడుతున్నట్లు కనబడుతున్నది.

ప్రసాద్ : దానికి కారణం?

కిటి : సోమరితనంవలన దరిద్రం. పనిచేయడంవలన ఆనందం!
శారవం!

ప్రసాద్ : మరి అందరికీ పనివుందా?

కిటి : లేదు!

ప్రసాద్ : మరి తగినంత కూలి వుందా?

కిటి : లేదు!

ప్రసాద్ : దానికి కారణం?

కిటి : నాకు తెలియదు!

అంజి : నేను చెబుతా ప్రసాద్ గారూ?

ప్రసాద్ : మరి చెప్ప చూద్దాం!

అంజ : దానికి కారణం సమాజం, దాని వ్యవస్థ.

ప్రసాద్ : మరి మనం ఏం చేయాలి?

అంజ : మనం ముందు మారాలి! మన సమాజాన్నీ మార్చి
దానికి ప్రయత్నించాలి.

ప్రసాద్ : ఇవ్వాలిటికి మొదటి పుస్తకాన్ని పరిశీలించాం.

రేపు రెండవ పుస్తకాన్ని పరిశీలిద్దాం! ఇంక
సెలవు!

తూరుపు వాకిలి కుంకుమ కాంతులు తొలకాలీ!

పల్లె నీమలను వెలుగు దీపికలు వెలగాలీ

అక్షరజ్ఞానం అందరుబొందీ

ఆనందం ధరనిండాలీ!

విజ్ఞానపు చైతన్య జాగృతులు

విమలత్వము వికసించాలీ!

రాత్రిబడులలో రమ్య పాఠకులు

రాగధ్వనులతో నిండాలీ!

బ్రతుకుబాటలో బంగారుకాంతుల

బాలభాను డుదయించాలి!

తూరుపు వాకిలి కుంకుమకాంతులు తొలకాలీ!

పల్లెనీమలను వెలుగుదీపికలు వెలగాలీ!

(తెర వాలును)

(గొడ్ల సావిడిలో రాత్రి బడి దృశ్యము మాప్తము)

దీ ప లే ఖ

(నాటిక)

(నాల్గవ రంగము)

(గొడ్ల సావిడిలో రాత్రిబడి దృశ్యము)

(మూడవ రంగంవలెనే కొంతమంది స్త్రీ, పురుషులు
పలకా, బలపం, పు సకాలతో కూర్చుని యుందురు)

(ప్రసాద్ ప్రవేశించును)

(అందరూ లేచి నిలుచుందురు)

కిట్టి : సమస్కారమండీ ప్రసాదుగారూ!

ప్రసాద్ : సమస్కారం! అందరూ కూర్చోండి! ఇంక
పాతాలు మొదలు పెడదామా అంజయ్యా!

అంజ : బాబుగారూ! మేమంతా సిద్ధంగా వున్నాం.

ప్రసాద్ : నిన్నటిరోజున మనమేమి చేశాం కిష్టయ్యా?

కిట్టి : గత మూడు నెలలలో చదివిన పు సకాలలో మొదటి
పు సకాన్ని పరిశీలించాం! చదివిన విషయాలను
జీవితానికి అన్వయించుకోవాలని చెప్పారు.

ప్రసాద్ : సరే! ఇవ్వాలి రెండవ పు సకాన్ని పరిశీలిద్దాం
రెండవ పు సకంలో మొదటిపాఠంలో ఏం చూస్తు
న్నారు? సుప్రచేష్ట లక్ష్మీ?

లక్ష్మీ : ఒక తల్లి తన బిడ్డను ఎత్తుకొని లాలనచేస్తూ వుంది,
ఒక పాప తన తల్లిని రెండు చేతులతో పట్టుకుని
నిలుచుని వుంది.

ప్రసాద్ : ఆ బొమ్మక్రింది అక్షరాలను నువ్వు చదువు
నీతా.

నీత : పసిబిడ్డలు లేత మొగ్గలు అని వుంది.

ప్రసాద్ : పసిబిడ్డలకు ఏం కావాలి?

నీత : పసితనం ఎంతో అందమైంది, ఆ సమయంలో వారికి
లాలన కావాలి. ఆటలు కావాలి. ఆదరం, తిండి,
మంచి చదువూ కావాలి.

ప్రసాద్ : అందరి పిల్లల కవి దొరుకుతున్నవా?

నీత : లేదు!

ప్రసాద్ : ఎందువలన?

నీత : దార్శిడ్యంవలన!

ప్రసాద్ : ఆ దర్శిద్యానికి కారణం?

నీత : సమాజ వ్యవస్థ! ముందుగా మనం మారాలి! సమా
జాన్ని మార్చాలి.

* * * *

ప్రసాద్ : రెండవ పాఠం పేరు చెప్ప అంజయ్య!

అంజీ : రైతు పచ్చన ఊరు పచ్చన!

ప్రసాద్ : అంటే?

అంజయ్య : రైతు పచ్చగావుంటే ఊరు పచ్చగా వుంటుం
దని?

ప్రసాద్ : అంటే?

అంజీ : పంటలే మన సంపదలు. పంటలు పండించే రైతు
పచ్చగా వుండాలి. పంటకు తగిన గిట్టుబాటు ధరలు
వుండాలి! రైతు అప్పులపాలు కాకూడదు! పని

చేసే వారందరికీ పొలం వుండాలి. అప్పుడే తగిన పని వుంటుంది. దానివలన ఊరంతా పచ్చగా వుంటుంది.

* * * *

ప్రసాద్ : మూడవపాఠంలో ఏం చూస్తున్నారు? నువ్వు చెప్పమ్మా లక్ష్మీ!

లక్ష్మీ : ఒక బాలుడు చెట్టు నాటుతున్నాడు. ఒక బాలిక నీళ్ళు పోస్తువుంది.

ప్రసాద్ : చెట్టు ఎందుకు నాటాలి?

లక్ష్మీ : వానలు తగ్గిపోయాయి. ఎండలుమండిపోతున్నాయి. వరదలువచ్చి నేల కొట్టుకుపోతువుంది. అడవులు సరికి వేయడంవలననే యిట్లా జరుగుతున్నది.

ప్రసాద్ : మరి మనం ఏం చేయాలి?

లక్ష్మీ : అడవులను సరికివేయడం మానివేయాలి. ఒక చెట్టు సరికిజే పది మొక్కలు నాటి పెంచాలి.

* * * *

ప్రసాద్ : నాల్గవపాఠములో ఏం చూస్తున్నారు? నువ్వు జెప్ప రాము?

రాము : ఒక తల్లి తన బిడ్డకు పాలు ఇస్తూ వుంది.

ప్రసాద్ : పసిబిడ్డకు తల్లి పాలు మంచిదనీ, తల్లి పాలకంటే బిడ్డకు లోకంలో బలమైందనీ, రోగాలురాకుడా కాపాడుతుందనీ తెలిసికున్నాం.

ప్రసాద్ : మరి యింకా ఏమి తెలుసుకున్నాం?

రాము : తల్లులందరి దగ్గర బిడ్డకు చాలినన్ని పాలు ఉంటా

యనీ, అయితే వారు మంచి బలవర్థక ఆహారాన్ని తీసుకోవాలని తెలుసుకున్నాం.

* * * *

ప్రసాద్ : ఐదో పాఠంలో ఏముందో అంజయ్యా! నువ్వు చూడు.

అంజ : కొంతమంది ఆడా-మగా కలిసి మాలాగే రాత్రి బడిలో చదువుకుంటున్నారు.

ప్రసాద్ : అయితే అంజయ్యా! ఆ పాఠంతో ఏం తెలిసి కున్నావ్?

అంజ : ఈనాడు మనిసి తెలివి తేటలు సైకిలునుండి రాకెటు దాకా వెళ్ళిందనీ, ఆనకట్టలు, మిద్దెలు, మేడలు, కష్ట జీవులు, కట్టిన వేయని తెలిసికొన్నాం! శ్రమజీవుల చెమట వలన పుట్టినవని తెలిసికొన్నాం.

ప్రసాద్ : అందరికీ ఆ సంపదలు ఎందుకు దక్కడంలేదు.

అంజ : కొందరిలాగా మేముకూడా బడికి పోలేకపోయామనీ చదువుసంధ్యలు లేకపోవడంవలన దిక్కుమాలిన దరిద్రం వెంటబడిందనీ, చీకటి బతుకులయ్యాయని తెలుసుకున్నాం.

ప్రసాద్ : ఈ చీకటి బతుకులోనుంచి బయటపడాలంటే ఏం చేయాలనుకుంటున్నావు అంజయ్యా?

అంజ : వెలుతురనే చదువు కావాలి? ఎలా బ్రతకాలో నేర్పడే చదువు. లోకాన్ని తెలుసుకోవచ్చు. పేదరికానికి మూలం తెలుసుకోవచ్చు. అందరు కలిసి

దరిద్రానికి మూలమైన దానిని ఎదిరించవచ్చునెటలును
కున్నాం.

ప్రసాద్ : అంజీ! నీకు పాఠం బాగా అర్థం అయింది. రాత్రి
బడికి రావడంనలన నీకెంతటి ఆలోచనా శక్తి గలి
గిందో చూడు?

అంజయ్య : అవునుబాబూ! చదువునలన లోకం పోకడ
తెలుస్తావుంది.

* * * *

ప్రసాద్ : నువ్వు చెప్పరా గోపీ! ఆటవపాఠంలో ఏం
చూస్తున్నావ్?

గోపి : ఒక ఆడ కూతురు ఓట్ల డబ్బాలో తన ఓటు వేస్తా
వుంది.

ప్రసాద్ : ఇంకేం చూస్తున్నారు?

గోపి : రెండువైపులా రెండు పార్టీలవారు ఓటు తమకే
వేయమని నినాదాలు చేస్తున్నారు.

ప్రసాద్ : ఈ పాఠంనలన మన మేం తెలుసుకున్నాం?

గోపి : జనం కోర్టులో ఓటు తీర్పులాంటిదని, తెలుసు
కున్నాం.

ప్రసాద్ : ఓటు వేయడమంటే ఏమిటి?

గోపి : ఓటు వేయడమంటే మనమిచ్చే తీర్పు! మనం కోరు
కునే మార్పు.

ప్రసాద్ : ఎటువంటి వానిని మనం ఎన్నుకోవాలి?

గోపి : జనంలో పనిచేసే వారిని ఎన్నుకోవాలి. మంచికి
ఓటివ్వాలి. నోటుకు అమ్ముడుపోతే మనకే చేటు.

రేపు చట్టాలుచేసి పరిపాలించేది మనం ఓటువేసి
గెలిపించేవారే. ఈ చట్టాలతోనే! పరిపాలనతోనే
మన బతుకులు ముడిపడివుంది.

ప్రసాద్ : ఓటు వేసేటప్పుడు ఎలా వుండాలి?

గోపి : ఎవరికీ జంకకూడదనీ, అందరు ఒకటిగా నిలబడాలనీ,
మంచిని దగ్గరకు తీయాలనీ, చెడ్డవారిని దూరంగా
వుంచాలని తెలుసుకున్నాం!

ప్రసాద్ : ఓటరు ఎలాంటివాడు?

గోపి : జడివంటివాడు?

ప్రసాద్ : ఓటు ఎలాంటిది?

అంజ : జనంకోర్కెలో తీర్పులాంటిది!

ప్రసాద్ : గోపి పాఠాన్ని చక్కగా అర్థం చేసుకున్నావ్!

* * * *

ప్రసాదు : కిష్టయ్య! ఏడవ శతంలో ఏం చూస్తున్నావ్?
కిష్టయ్య : ఒక ఆడకూతురు దూరంగా నిలబడి ఒక పిల్ల
వాడి దోసిట్లో నీళ్ళు పోస్తా వుంది!

ప్రసాద్ : అలా ఎందుకు చేస్తావు?

కిష్టయ్య : ఆ పిల్ల వాడు అంటరానివాడని!

ప్రసాద్ : పై నవున్న బొమ్మలో ఏం చూస్తున్నావ్?

కిష్టయ్య : ఆ పిల్ల వానికే చేతికి మంచినిళ్ళ గ్లాసు అందిస్తూ
వుంది!

ప్రసాద్ : అంటరానితనం మంచి తనమేనా?

కిష్టయ్య : కాదు! ఒక దురాచారమని తెలుసుకున్నాం!

ప్రసాద్ : ఈ పాఠం వలన మనం తెలుసుకున్నదేమిటి?

కృష్ణయ్య : కులంలో ఏమీ లేదనీ, మానవులంతా ఒకటే ననీ, అంటరాని తనం ఒక దురాచారమనీ తెలుసుకున్నాం.

ప్రసాద్ : మన రాజ్యాంగ చట్టాన్ని నిర్మించినదెవరో తెలుసా?

కృష్ణయ్య : అంటరాని కులంలో జన్మించిన అంబేద్కర్.

* * * *

ప్రసాద్ : ఎనిమిదవ పాఠం వలన తెలిసికున్నదేమిటి నువ్వు చెప్పాలి!

లక్ష్మి : ఈరోజుల్లో తల్లిదండ్రులకు ఆడపిల్ల పెళ్ళి పెద్ద సమస్య అయిందనీ, వేలకువేలు కట్టాలు ఇవ్వవలసి వస్తున్నదనీ తెలుసుకున్నాం!

ప్రసాద్ : ఇంకేమి తెలుసుకున్నావు?

లక్ష్మి : చట్టం ప్రకారం కట్నం ఇవ్వడం నేరమనీ, తీసుకోవడం కూడా నేరమని తెలుసుకున్నాం. ఈ వరకట్న దురాచారానికి ఎంతోమంది ఆడపిల్లలు బలి అవుతున్నారనీ, ఇది మనకు సిగ్గు చేటనీ తెలుసుకున్నాం!

ప్రసాద్ : ఇంకేమి తెలుసుకున్నాం?

లక్ష్మి : పద్దెనిమిది యేండ్లు దాటాకనే పెళ్ళి చేయాలనీ, వారికి ఆలోచించుకునే వయస్సు రావాలనీ తెలిసికొన్నాం! తల్లిదండ్రుల ఆస్తిలో వారికి ఆస్తిహక్కు ఉండాలనీ తెలిసికొన్నాం!

ప్రసాద్ : ఇంకేం తెలుసుకున్నారు?

లక్ష్మీ : కట్నం పేరుతో అన్యాయం జరిగితే స్త్రీలు ఎదుర్కోవాలనీ, మనం వారికి తోడుగా నిలబడాలనీ తెలిసికొన్నాం!

ప్రసాద్ : ఇక్కడున్న సభ్యులంతా వారికి తోడుగా నిలబడడానికి సిద్ధమేనా?

అందరు : మేమంతా సిద్ధంగా వుంటాం!

* * * *

ప్రసాద్ : తొమ్మిదవ పాఠంలో ఏం చూస్తున్నావ్? నువ్వు చెప్ప చంద్రం!

చంద్రయ్య : ఒక ఆరోగ్యవంతమైన కుటుంబం పొలంనుంచి ఇంటికి వస్తూ వుంది!

ప్రసాద్ : చంద్రం! ఆరోగ్యం ఎలాంటిది?

చంద్రయ్య : మన భాగ్యం లాంటిది.

ప్రసాద్ : చాలా జబ్బులు ఎలా వస్తవి?

చంద్రయ్య : నీటివలన!

ప్రసాద్ : చెరువులు, గుంటలు, కాలువల నీరు త్రాగ వచ్చునా?

చంద్రం : త్రాగకూడదు! బాగాకాచి చల్లార్చిన నీరు త్రాగాలి!

ప్రసాద్ : అలా చేస్తే ఏం జరుగుతుంది?

చంద్రం : రోగాలు దగ్గిరికి రావు!

ప్రసాద్ : ఇంకా ఈ పాఠం వలన ఏమి తెలుసు కున్నావు?

చంద్రం : ఈగల, దోమలవలన రోగాలు వస్తాయనీ, ఇల్లూ, వాకిలీ, వీధి, శుభ్రంగా వుంచుకోవాలనీ, ఇంట్లోకి

గాలి, వెలుతురు రావాలనీ, రోజూ స్నానం చేయాలనీ తెలుసుకున్నాం!

ప్రసాద్ : చంద్రం! ఇంకా ఏమి తెలుసుకున్నావు?

చంద్రం : పిల్లలకు సరియైన కాలంలో టీకాలు వేయించాలనీ, అందరూ పాష్టిక ఆహారాన్ని తీసుకోవాలనీ, కాఫీ, టీ, సిగరెట్లు, బీడీ, పొగాకు మంచివిగావనీ తెలిసికొన్నాం!

ప్రసాద్ : ఈ మాత్రం జాగ్రత్తలు వహిస్తే ఏం జరుగుతుంది?

చంద్రం : ఏ జబ్బులూ తేకుండా ఆనందంగా బ్రతకొచ్చని తెలుసుకున్నాం!

* * * *

ప్రసాద్ : పదవ పాఠంలో ఏం చూస్తున్నావ్?

అంజీ! నువ్వు చెప్పు!

అంజీ : భారతదేశపు పటము, ఆ పటమునిండా అనేక మతాలకు చెందిన (స్త్రీ) పురుషులను చూస్తున్నాను!

ప్రసాదు : ఆ పటము క్రింద ఏమని వుంది?

అంజీ : దేశమంటే మట్టికాదోయ్!

దేశమంటే మనుషులోయ్!

అనే అక్షరాలతో కూడిన పాటను చూస్తున్నాను!

ప్రసాదు : ఆ పాటను వ్రాసిన దెవరో తెలుసా?

అంజీ : గురజాడ అప్పారావుగారు!

ప్రసాదు : పాటను కంఠస్థం చేశావా?

5)

అంజ : చేశాను ప్రసాదుగానూ!

ప్రసాదు : ఈ చర్చలవలన, బోధనవలన దేశానికి, ప్రజలకు ఎంతో మేలుగలుగుతుందని తెలుసుకున్నాం. ఇందుకు మీరే నిదర్శనం! మీలో ఎంతోమార్పు వచ్చిందని తెలుసుకున్నాను.

కృష్ణయ్య : అవును బాబుగారు! మీ కృషి ఫలితంగానే మేము కొంత తెలివిని సంపాదించాం!

ప్రసాదు : ఈ నాటితో యీ రాత్రి బడులు మొదలుపెట్టి మూడు నెలలయింది! రేపటినుంచి మూడవ వాచకం మొదలు పెడదాం!

(తెరవాలును)

(నాల్గవ రంగం రాత్రిబడి దృశ్యం పూర్తి)

దీ ప లేఖ

(నాటిక)

(విదవ రంగము)-గొడ్ల సావిత్రి రాత్రిబడి దృశ్యం)

తెర ఎత్తబడును

(పూర్వపు రంగము వలెనే కొంతమంది స్త్రీ
పురుషులు పలకా, బలపం, పుస్తకాలతో

కూర్చుని యుందురు)

(ప్రసాద్ ప్రవేశం)

(అందరు లేచి సమస్కరింతురు)

ప్రసాద్ : సమస్కారం! అందరు కూర్చోండి!

(అందరు యథాప్రకారం కూర్చుందురు)

ప్రసాద్ : మనం మూడో పుస్తకం చదవడం మొదలు
పెట్టి పదిహేను రోజులయింది. ఇంతవఱకు జరిగిన
పాఠాల నన్నిటిని ఒకసారి పరిశీలించుదాం!

కృష్ణయ్య : అట్లాగేనండి ప్రసాద్ బాబుగారూ!

ప్రసాద్ : మొదటిపాఠం మీరేగి చూస్తున్నారు? రామూ!
నువ్వు చెప్ప?

రామ : ఒక గ్రామాన్ని చూస్తున్నాం! ఒక గొడ్లకాడి
పోరగాడు గొడ్లను తోలుకెళుతున్నాడు! ఒక పిల్ల
వాడు చక్కగా తలదువ్వుకొని పుస్తకాల సంచితో
బడికి పోతున్నాడు! ఒకావిడ అంటు తోముతూ
వుంది. ఒక బాలిక గోడకు పిడకలు గొడుతూవుంది.
కొంతమంది తమ యిళ్ళముందు మంచాలమీద, నేల
మీద కూర్చుని ఉన్నారు.

ప్రసాద్ : ప్రొద్దుపొడుస్తూ వుంది! వ్రాలుతూవుంది! వెలుతురు చీకట్లు రావడానికి కారణాలు తెలుసుకున్నారా గదా!

రాము : తెలిసికున్నాం ప్రసాద్ గారు! భూమి తనచుట్టూ తాను తిరుగుతూ సూర్యునిచుట్టూ తిరగడం వలన ఈ మార్పులు జరుగుతున్నాయని తెలిసికొన్నాం!

ప్రసాద్ : మేఘాలు ముసురుకొనడానికి, వానలు కురవడానికి, తుఫానులు రావడానికి, నదులు పొంగడానికి, కారణాలు తెలిసికున్నారా?

రాము : తెలిసికొన్నాం ప్రసాద్ గారూ!

ప్రసాదు : ఎలా తెలిసికొన్నారు?

రాము : ప్రశ్నల ద్వారా?

ప్రసాదు : ప్రశ్నలు లేకపోతే జవాబులు వచ్చేవా?

రాము : వచ్చేవికావు! ప్రశ్న చాల ముఖ్యమని తెలిసికొన్నాం!

ప్రసాదు : మనిషికి తన బ్రతుకును గుఱించి యేమని ప్రశ్నలు వచ్చాయి?

రాము : ఒకరి పెత్తనం క్రింద ఒకరు ఎందుకు బ్రతకాలి? అనుకున్నాడు.

ప్రసాదు : తరువాత ఏం జరిగింది?

రాము : రాజులు పోయారు! రాజ్యాలు పోయాయి!

ప్రసాదు : ఈనాడు ఎటువంటి రోజులు వచ్చాయి!

రాము : మనుషులంతా సమానమే అనేరోజులు వచ్చాయి!

ప్రసాదు : ఇంతకూ యీ పాఠంద్వారా ఏమి తెలుసుకున్నారు?

రాము : ప్రశ్న చాలా ముఖ్యమనీ, ప్రశ్నద్వారా జవాబులు వెదకాలని తెలిసికున్నాం!

* * * *

ప్రసాదు : గోపీ! మూడవ పాఠంలో ఏమి చూస్తున్నావు?
గోపి : రామాపురం అనే గ్రామాన్ని చూస్తున్నాను!

ప్రసాదు : గ్రామం ఎట్లావుంది!

గోపి : పరిశుభ్రముగా ఆదర్శ పాయంగా వుంది. గ్రామ పంచాయతీ ఆఫీసు, పాఠశాల, ఎల్క్విసిటీ లైట్లు, మున్నగువానితో ఎంతో చక్కగా వుంది.

ప్రసాదు : పాఠంద్వారా ఏమి తెలుసుకున్నావు గోపీ?

గోపి : ఊరి ప్రజలంతా ఒక్కమాటమీద ఉంటారనీ, ఊరి బాగుకోసం ముందుంటారని తెలిసికొన్నాం!

ప్రసాదు : మఱి ఆ వూరికి ఏమేమి వున్నాయి?

గోపి : ఆ వూరిలో వీధి వీధికి మంచినీళ్ళ బోరింగుబావులున్నాయి. వీధివీధికి వీధిదీపాలున్నాయి మురుగునీటి కాలువలున్నాయి! ఆసుపత్రి వుంది. బడివుంది! ఊళ్ళోకి బస్సు వస్తుంది. ఈమధ్యనే ఊళ్ళో అందఱికి చదువు చెప్పాలని యువకులు ప్రతిజ్ఞ చేశారనీ, రాత్రి బదులు పెటారనీ తెలుసుకున్నాం!

ప్రసాదు : ప్రజలంతా పూనుకుంటే ఏమవుతుంది?

గోపి : ప్రతిఊరూ రామాపురంలాంటి గ్రామమవుతుంది.

ప్రసాదు : గ్రామానికి రోడ్ గార్ డబ్బువచ్చినప్పుడు ఏం చేయాలి?

గోపి : గ్రామ సభ జరుపుకుని, అందరూ పాల్గొని, ఊరి
అవసరాలను గురించి మాట్లాడుకోవాలి.

ప్రసాద్ : ఇంకా ఏమి తెలుసుకున్నారు?

గోపి : కులమత కొట్లాటలు జరిగితే, ఊరికి మంచిదికాదనీ,
మంచివారినే పంచాయతికి ఎన్నుకోవాలనీ తెలిసి
కొన్నాం.

ప్రసాద్ : ఇంతకూ ఊరి బాగు ఎవరి చేతిలో వుంది.

గోపి : మన ఊరి బాగు మనచేతిలోనే వుందనీ, ఊరుబాగు
పడితే మనం బాగుపడతామనీ, ఊళ్ళో సదు
పాయాలుంటే మనం సుఖపడతామనీ తెలుసు
కొన్నాం.

ప్రసాద్ : గోపీ! నీకీపాఠం చక్కగా అర్థమయిందని ప్రశం
శిస్తున్నాను.

గోపి : అర్థమవడమేకాదు ప్రసాదుగారూ! రేపు రాబోయే
పంచాయతీ ఎన్నికలలో నేను సభ్యునిగా నిలిచి
గ్రామ సేవ చేయాలను కుంటున్నాను.

ప్రసాద్ : ఈ పాఠం చదివినందుచలన నీకీ జాగృతి గలి
గిందని భావిస్తున్నాను.

గోపి : అవును ప్రసాదుగారూ!

* * * *

ప్రసాద్ : నాల్గవపాఠం పేరు ఏమిటి చంద్రం!

చంద్రం : మూగజీవాలు.

ప్రసాదు : మూగజీవాలు అనే పాఠంలో నువ్వేం చూస్తు
న్నావు చంద్రం.

చంద్ర : ఒక ఉడత, ఎద్దు, గేదె, తొండ, కప్ప, పాము
చూస్తున్నాం. ఒక మనిషి ఒక చెట్టును సరికివేస్తున్నాడు.

ప్రసాదు : ఆ మూగజీవాలు ఏమనుకున్నవి?

చంద్ర : మనిషి ప్రకృతినంతా సర్వసంహారం చేస్తున్నాడనీ, తమకు శత్రువనీ భావించినవి.

ప్రసాదు : తరువాత ఏమనుకున్నవి?

చంద్ర : మానవుడు తన తప్పను గ్రహించాడనీ, ప్రకృతి లేనిదే తాను జీవింపలేనని తెలుసుకున్నాడనీ, కావున మానవుడు తమకు శత్రువు కాదనీ, మిత్రమని తెలిసికున్నారు.

ప్రసాదు : మరి మనమూ ప్రకృతీ కలిసియుంటేనేగదా లోకం పచ్చగా వుండేది? అవునా చంద్రం.

చంద్ర : అవునండీ ప్రసాదుగారూ! ప్రకృతీ, మనుషులూ కలిసివుంటేనే లోకం పచ్చగా వుంటుంది.

* * * *

ప్రసాదు : ఆరవపాఠంలో నువ్వేం చూస్తున్నావు లక్ష్మీ?
లక్ష్మీ : ఒక చంటిపాప ఏడుసూపుంది. రెండవ బొమ్మలో ఆ పాపను ఒక బాలిక ఎత్తుకుని వుంది. ఆ బాలిక వయస్సులో వున్న బాలుడు బడికి పోతున్నాడు.

ప్రసాదు : మూడవ నాల్గవ బొమ్మలలో ఏం చూస్తున్నావు!
లక్ష్మీ : ఒక పురుషుడు ఒక స్త్రీని అర్థాంగిగా (తనలో సగంగా) వివాహం చేసుకుంటున్నాడు. నాల్గో

బొమ్మలో తాను దరాగాపడుకుని స్త్రీచేత గర్భిణిగా
వున్న భార్యచేత వట్ట చేయి సున్నాడు.

ప్రసాదు : ఆడామగా అందులో ఎవరు లేకున్నా లోకం
నడుస్తుగా లక్ష్మీ?

లక్ష్మీ : నడవదండీ ప్రసాదుగారూ.

ప్రసాదు : ఈ పాఠంద్వారా నువ్వేం తెలిసికున్నావు?

లక్ష్మీ : తెలివి తేటలలో, పనిపాటలలో ఆడామగా సమా-
నం. మన దేశంలో ఆడవాళ్ళని చులకనగా
చూస్తారు. ఆడపిల్ల పుట్టడమే శాపమనుకుంటారు.
ఆడపిల్లను కడుపులోనే చంపుతున్నారు. చూడండి
ఎంత అన్యాయమో!

ప్రసాదు : ఆడపిల్లలను ఇంకేం చేస్తున్నాడు?

లక్ష్మీ : పుట్టినప్పటినుండి ఆడపిల్లలను తక్కువగా చూస్తు-
న్నారు. ఆడపిల్లలను బడికి పంపరు. పిల్లలను
ఎతుకోమంటారు. చాకిరీ అప్పగిస్తారు.

ప్రసాదు : ఆడవాళ్ళు చనువుకుంటే ఏం జరుగుతుందని
ఈ పాఠంద్వారా తెలిసికున్నావు?

లక్ష్మీ : అన్ని విధాలా ఆ కుటుంబానికి మేలు జరుగుతుంది.
వాళ్ళు అజ్ఞానంలోవుంటే సమాజం చీకటిలో
వుంటుంది.

ప్రసాదు : ఈ రోజుల్లో ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళు ఎలా జరుగు-
తున్నాయి.

లక్ష్మీ : కట్నాలు కానుకలు ఇవ్వాలి! అడుగడుగునా
మర్యాదలు చేయాలి. ఆ స్త్రీలు అమ్మ
కోవాలి.

ప్రసాద్ : ఇన్ని చేసినా అల్లుళ్ళ కోరికలు తీరుతున్నవా
లక్ష్మీ?

లక్ష్మీ : లేదు! డబ్బుకోసం చేసుకున్న భార్యను హింస
పెడతారు! ఆమె బ్రతుకులో నిష్పలు పోస్తారు!

ప్రసాద్ : పురుషులతో పాటు స్త్రీలకు సమానమైన కూలీ
వుందా?

లక్ష్మీ : లేదు ప్రసాద్ గారు! మగవాళ్ళతో సమానంగా
ఆడవాళ్ళు పొలం పనులు చేస్తున్నారు. రాళ్ళు
మోస్తున్నారు. మట్టి మోస్తున్నారు. అయినా
వాళ్ళకు మగవాళ్ళతో సమానంగా కూలీ యివ్వ
డం లేదు!

ప్రసాద్ : ఇంకా ఈ పాఠంలో ఏం తెలుసుకున్నావు?

లక్ష్మీ : పొద్దు పొడిచినప్పటి నుంచీ పొద్దుగూకే దాకా
బ్రతుకంతా ఆడవాళ్ళకు చాకిరీతోనే సరిపోతుంది.
తొమ్మిదినెలలు కని, పెంచేది తలి! ఇంతచేసినా
ఆడవాళ్ళకు సంఘంలో గౌరవం లేదు!

ప్రసాద్ : లక్ష్మీ! ఈనాడు ఆడవాళ్ళు ఏం చేస్తున్నారని
పాఠంలో వుంది?

లక్ష్మీ : ఆడవాళ్ళు రాజ్యాలు చేస్తున్నారు! యుద్ధాలు
చేస్తున్నారు. యంత్రాలు నడుపుతున్నారు. చంద్ర
మండలం మొదలైన సాహసయాత్రలు చేస్తున్నారు
అవసరం ననే మగవారికంటే మేము తీసిపోమని
రుజువుచేస్తున్నారు!

ప్రసాద్ : మరి లక్ష్మీ! ఈ అన్యాయాలను ఆడవాళ్ళు ఎదిరింపలేరా?

లక్ష్మీ : తప్పకుండా ఎదిరించగలరు! ముందు తమకు జరుగుతున్న అన్యాయాలను గుర్తించాలి! ఒక్కటవ్వాలి! ఎదిరించాలి! అప్పుడే రోజులు మారతాయి!

ప్రసాద్ : మరి చదివిన పాఠాలన్నీ జీవితానికి అన్వయించుకుంటున్నారా?

లక్ష్మీ : అన్వయించు కుంటున్నాం ప్రసాద్ నారూ! ఈ మధ్యనే మగకూలీలతో ఆడ కూలీలం కూడా సమానమైన కూలీని సాధించుకోగలిగాం. ఈమధ్యనే మా గూడెంలో ఎంకి మొగుడు తాగొచ్చి పెళ్ళాన్ని చితకబాదుతూ వుంటే, ఆమెకు అడుపడి, అతనికి బుద్ధి చెప్పాం! ఇంక తాగనని ఒట్టుపెట్టుకున్న దాకా అతనిని పదిలిపెట్టలేదు!

* * * *

ప్రసాద్ : ఎనిమిదవ పాఠంలో ఏం చూస్తున్నావు శంకర్?

శంకర్ : రంగయ్య కుటుంబాన్ని చూస్తున్నాను ప్రసాద్ గారూ?

ప్రసాద్ : అతని కుటుంబం ఏ విధంగా పతనమైంది?

శంకర్ : రంగయ్య కష్టజీవి! కూలిపని చేస్తాడు. అతని భార్య రాజమ్మ! ఆమె కూడ కూలికిపోతుంది. ఇద్దరు పిల్లల్ని చూచుకుంటుంది. ఉన్నంతలో కుటుంబం ముచ్చటగా ఉండేది. ఈ మధ్య రంగయ్య చెడు

సావాసాలతో సారాయికి అలవాటు పడ్డాడు. కూలి
యింట్లో యిప్పడంలేదు. భార్యను పిల్లల్ని ఇప్పుడు
ఇట్టం వచ్చినట్లు కొడుతున్నాడు!

ప్రసాద్ : తరువాత ఏం జరిగింది శంకర్?

శంకర్ : రంగయ్య అప్పులుచేసి తాగడం మొదలు
బెట్టాడు! కుటుంబం పతనమైంది! అందరు చీదరించు
కుంటున్నారు. తిండిలేక పిల్లలు రోగాల పాలయి
నారు. రాజమ్మ భర్తకు సచ్చజెప్పింది.

ప్రసాద్ : రంగయ్య భార్యమాట విన్నాడా?

శంకర్ : తాగుడు ఇంకా ఎక్కువైంది. ఎక్కడబడితే
అక్కడ పడిపోతున్నాడు.

ప్రసాద్ : తరువాత ఏం జరిగింది?

శంకర్ : రాయిలాంటి మనిషి ఎముకల గూడుగా తయారయినాడు. రంగయ్య! దగ్గుతున్నాడు, మంచాన
బడ్డాడు. రేపోమాపో అంటున్నాడు!

ప్రసాద్ : రంగయ్య కుటుంబం గురించి నీవు యేమనుకుంటు
న్నావు శంకర్!

శంకర్ : ఇలాంటి రంగయ్యలు మా గూడెంలో, జేశంలో
ఎంతోమంది చితికిపోతున్నారు, ప్రసాద్ గారూ!
ఎన్ని సంసారాల్లో యీ సారాయి చిచ్చు పెడు
తున్నదో చెప్పలేం! ఎంతమంది స్త్రీలు సరకము
అనుభవిస్తున్నారో ఎంతమంది పిల్లలు దిక్కులేని
వారవుతున్నారో చెప్పలేం ప్రసాద్ గారు చెప్ప
లేము !

ప్రసాద్ : సారాయిని గురించి ఇంకా ఏమి తెలుసుకున్నావ్ శంకర్?

శంకర్ : ఈనాడు సారాయిది పెద్ద వ్యాపారం! కోట్లు గడిస్తున్నారు. బీదలు, మధ్య తరగతి ప్రజలు చితికిపోతున్నారు. ఇలా మనుషుల రక్తం పీల్చి వ్యాపారం చేయడం నేరం కాదా ప్రసాద్ గారూ!

ప్రసాద్ : ఈ రంగయ్య పాతం విష వాత్మకమైనది. ఈ పాతం చదివే స్త్రీలంతా చెతన్నాన్ని పొంది ఒక మహాశ కిగా లేచి నిలబడింది. ఈ పాతం ఒక విధముగా స్త్రీలోకాన్ని ఆలోచింపజేసింది!

శంకర్ : ఎక్కడ ప్రసాద్ గారూ?

ప్రసాద్ : నెల్లూరులో, మొట్టమొదట దూబగుంట అనే గ్రామంలో కాంతికిరణం వెలిగింది.

శంకర్ : అక్కడ ఏం జరిగింది ప్రసాదుగారు! వివరంగా చెప్పండి వింటాము!

ప్రసాద్ : రాత్రి బడులలో చదువుకున్న స్త్రీలంతా ఈ పాతాన్ని చదివి అక్కడి స్త్రీలంతా ఒక్కటై, గ్రామాల్లో సారాయి అంగళ్ళను మూయించారు. మద్యపానాన్ని నిషేధించమని ప్రభుత్వము మీద ఒత్తిడి తెచ్చారు. ఈ ఉద్యమము జిల్లా అంతటా మాత్రమేగాక రాష్ట్రమంతటా వ్యాపించింది.

సీత : అందరం అనుకుంటే మనంకూడ ఆపని చెయ్యవచ్చును. ఇన్ని తెలిసిన మనిషి కల్లా-సారాయికి ఎందుకు బానిసకావాలి? ఇట్లా ఇట్లా- వళ్ళు ఎందుకు గుల్ల చేసుకోవాలి?

శంకర్ : అవును నిజమే! మనంకూడ మన గ్రామంలో
కల్లూ సారా దుకాణాలను మూయించడానికి
ప్రయత్నిద్దాం.

అందరూ : మేనుండటం అందుకు సిద్ధం!

ప్రసాద్ : తొందరపాటు కూడదు. ఈరోజున రాష్ట్రంలోని
స్త్రీలుమూల మూలనుండి హైదరాబాదుకు వేలసంఖ్యలో
వెళ్ళి ప్రభుత్వంముందు ధర్నా చేస్తున్నారు.
మా చెల్లెలు సుగుణకూడ వెళ్ళింది. ఆమెకూడ
మహిళాసంఘ కార్యకర్త. ఈనాడు మన ప్రభుత్వం
ఏదో ప్రకటన చేస్తుంది. రేపు మా చెల్లెలు వచ్చిన
తరువాత ఆ విషయం ఆలోచిద్దాం! పదిగంట
లయింది! ఇంక ఇళ్ళకు వెళదాం!

అందరూ ; (అలాగే బాబుగారూ! మాకోసం మీరెంతో
కష్టపడుతున్నారు! మీ రుణాన్ని తీర్చుకోలేం.

ప్రసాద్ : అదేంకాదు! శంకర్! చీకట్లో ఉన్నవారికి దీప
లేఖ చూపించడం మానవధర్మం. అదే నేను చేస్తున్నది. ఇంక వెళదాం. (నిష్క్రమింతురు)

(తూర్పువాకిలి పాటతో తెరవాలును)

దీ ప లే ఖ

(నాటిక)

(ఆటవ రంగము ప్లామ్ బాక్ దృశ్యము)

(తెర ఎత్తబడును)

యథాప్రకారము పూర్వరంగము మాదిరిగానే

కొంతమంది (స్త్రీ) పురుషులు పలకా, బలపం,

పుస్తకాలతో కూర్చుని యుందురు)

(ప్రసాద్, సుగుణమ్మల ప్రవేశం)

(అందరూ లేచి నిలబడి నమస్కరింతురు)

ప్రసాద్ : నమస్కారం! అందరూకూర్చోండి. మాచెల్లెలు
సుగుణ ఈరోజున మీకు ఒక శుభవార్త తీసు
కొచ్చింది.

అందుచూ : ఏమి టా శుభవార్త? చెప్పండమ్మా
సుగుణమ్మగారూ! త్వరగా చెప్పండి.

ప్రసాద్ : మన రాష్ట్రంలో మన ప్రభుత్వం సారా నిషే
ధాన్ని అమలుపరుపబోతున్నది?

సీత : నిజంగానా? ప్రసాద్ బాబుగారూ! ఎంతమంది
శుభవార్త చెప్పారండీ. మా ఆడవాళ్ళ కష్టాలు
గట్టెక్కినవన్నమాట!

ప్రసాద్ : అప్పుడే ఎక్కడ? ఇంకా ఎన్నో కష్టాలు గడ
తేరాలి, సారానిషేధాన్ని నేటినుండి నెలూరుజిల్లాలో
మాత్రమే అమలు జరుపుతున్నారు. రాబోవు అక్టో
బరు రెండునుండి రాష్ట్రమంతటా అమలు జరుప
బోతున్నారు.

లక్ష్మీ : సంపూర్ణమైన మద్యపాన నిషేధమా ప్రసాద్ గారూ?

ప్రసాద్ : కాదు! సారాను మాత్రమే నిషేధిస్తున్నారు!
కలుకొట్టు, బ్రాందీకొట్టు అలాగే వుంటాయి.

సీత : అవిమాత్రం ఎందుకుండాలి. ప్రజలు సారానుమాని,
కలు బ్రాందీలకు అలవాటుపడరా ప్రసాద్ గారూ

ప్రసాద్ : క్రమక్రమంగా అంచెలంచెలుగా వాటినికూడా
నిషేధిస్తామని ప్రభుత్వం ప్రకటించింది.

లక్ష్మీ : సరే! అంతవరకన్నా చాలు. ప్రభుత్వం అమలు
జరుపుతున్నందుకు సంతోషం.

సీత : ఓ సుగుణమ్మగారు! హైదరాబాదు వెళ్ళి ధర్నాలో
పాల్గొని వచ్చారు. అక్కడ జరిగిందంతా పూస
గుచ్చినట్లు చెప్పండమ్మా. మేమంతా వింటాం.

సుగుణమ్మ : జరిగిందంతా చెప్పడానికే గదా నే
నిక్కడికి వచ్చింది. శ్రద్ధగా వినండి!

అందరూ : అట్లాగేనమ్మా.

సుగుణమ్మ : నల్లూరుజిల్లాలో అక్షరజ్యోతితో ప్రారంభమైన
(స్త్రీ)లయొక్క మద్యపాన వ్యతిరేక మహోద్యమం
నల్లూరుజిల్లాలో దూబగుంట గ్రామంలో ప్రారంభమై
క్రమంగా రాష్ట్రమంతటా వ్యాపించింది. అటు
నల్లూరునుండి శ్రీకాకుళం వరకు, ఇటు అదిలాబాదు
నుండి ఆనంతపురం వరకు ఈ వ్యద్యమం వెల్లివిరి
సింది. ధర్నాలు, గెరావ్లు అన్నిజిల్లాలలో జరిగి
నవి. (స్త్రీ) శక్తి ఒక మహాశక్తిగా మారింది. మనదేశ
చరిత్రలోనే కాదు, ప్రపంచచరిత్రలోనే యిది

సారాను నిషేధించడానికి నిర్ణయించింది.

మహిళా ప్రతినిధి : మరి తక్కిన జిల్లాలలోనో?

ప్రభుత్వ ప్రతినిధి : తక్కిన జిల్లాలలో జాతిపిత గాంధీజీ జన్మదినమైన అక్టోబరు రెండునుండి నిషేధించాలని నిశ్చయించింది.

మహిళా ప్రతినిధి : ప్రభుత్వం త్రికరణశుద్ధిగా అమలు జరుపుతున్నదా?

ప్ర. ప్రతినిధి : అవును! త్రికరణశుద్ధిగా అమలుజరుపుతున్నది. దీనివలన ప్రభుత్వానికి ఏ డెనిమిది వందల కోట్ల రూపాయల ఆదాయం తగిపోతుంది! అయినప్పటికీ ఒక మంచి సంస్కరణ రాష్ట్రంలో అమలు జరుపుటకు ప్రభుత్వం ఉత్సాహం జూపుతున్నది. స్త్రీలు ఈవిధంగా ముందుకువచ్చి కోరుతున్నందుకు సంతోషంతో ప్రభుత్వం మీ కోర్కెను అమలు జరుపుతున్నది?

మహిళా ప్రతినిధి : మరి యితరకాలం ప్రభుత్వం ఎందుకు జాప్యం చేస్తున్నది.

ప్రభుత్వ ప్రతినిధి : ఇప్పడు అధికారంలో వున్నవారే ఒకప్పడు మద్యపాన నిషేధాన్ని అమలుపరచారు! కాని, అనాడు యీ సంస్కరణ జయప్రదము కాలేదు. ఇతరమైన మాదక ద్రవ్యాలను త్రాగి కొంతమంది ప్రజలు ప్రాణాలమీదికి తెచ్చుకున్నారు. ఎంతోమంది చనిపోయారు.

మహిళా ప్రతినిధి : ప్రభుత్వం సమర్థవంతంగా అమలుజరిపితే అలా ఎందుకు జరుగుతుంది?

ప్రభుత్వ ప్రతినిధి : అందువలన ఆ బాధ్యత నేడు ప్రభుత్వం స్త్రీలమీదనే బెట్టింది. ఇప్పుడు మీరే యీ సంస్కరణను జయప్రదం చేయవలసి వుంది.

మహిళా ప్రతినిధి : మరి కల్లు దుకాణాలు ఎప్పుడు మూసారు?

ప్రభుత్వ ప్రతినిధి : వాటినిగూడ ప్రభుత్వం మూయాలనుకుంది. కల్లు గీత గీనే సోదరులు తమ వృత్తులుపోతాయని గోలపెట్టారు. అందువలన వాని జోలికి పోలేదు.

మహిళా ప్రతినిధి : అనంపూర్ణమైన యీ సారానిషేధంవలన ప్రయోజన మేమిటి? ఒకవైపున కల్లా, మరోవైపున బ్రాందీ విస్కీలు, విదేశీ మద్యాలూ ఉంటాయి కదా! ప్రజలు సారానువదిలి వాటి కలవాటు పడతారుకదా!

ప్రభుత్వ కార్యదర్శి : నిజమే! యిదంతా ప్రజావైతన్యాన్ని బట్టి వుంటుంది. ప్రభుత్వంయొక్క ఆశయమేమంటే క్రమక్రమంగా అన్ని మాదక ద్రవ్యాలను తొలగించాలని వుంది. ప్రభుత్వం ముందుగా సారాను నిషేధించింది. ఈ సంస్కరణను జయప్రదంచేయవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వంపైననేగాక స్త్రీలపై కూడా వుంది.

మహిళా ప్రతినిధి : ఎందువలన?

ప్రభుత్వ ప్రతినిధి : స్త్రీజనోద్యమంవలననే ఇప్పుడు యీ సంస్కరణను ప్రభుత్వం అమలుజరుపుతూ వుంది. అందువలన స్త్రీలపై ప్రత్యేక బాధ్యత వుంది.

మహిళా ప్రతినిధి : కేవలం స్త్రీలపై నేగాదు, సమాజంలో అన్ని వర్గాల ప్రజలపై యీ బాధ్యత వుంది. ప్రభుత్వానికి మా అభివృద్ధిని తెలపండి! ప్రభుత్వం తలపెట్టిన యీ మంచి సంస్కరణను జయప్రదం చేస్తామని చెప్పండి! సమస్యలు! యీ పూలదండను, పుష్పగుచ్చాన్ని మాకీ శుభవార్తను చెప్పినందుకు మీ కర్పిస్తున్నాం.

ప్రభుత్వ ప్రతినిధి : అలాగే! (స్వీకరించును)

(లైట్లు ఆరిపోవును)

(రంగము మారిపోయి పూర్వరంగమే యథా)

ప్రకారము వేదికపై నుండును)

సుగుణ : ఈ విధంగా స్త్రీలు జరిపిన ఆందోళన జయప్రదమయింది! రేపటిరోజున మన గ్రామములో

యీ వార్తను తెలుపుతూ సభను జరుపుకుందాం!

కిట్టి : అలాగే సుగుణమ్మగారూ! రేపు యీ సమస్యను గురించి సభ జరుపుకుందాం! గ్రామమంతా సంతోషిస్తుంది!

ప్రసాద్ : రేపు సాయంత్రం అందరు నాలుగు గంటలకు రండి!

అందరు : అట్లాగే ప్రసాద్ గారూ! నాలుగు గంటలకు వస్తాం

(తూర్పువాకిలి పాటతో తేరవాలును)

(ప్లామ్ బాక్ దృశ్యము పూర్తి)

దీ ప లే ఖ

(నాటిక)

(ఏడవ రంగము)

(సభా సమావేశ దృశ్యము)

ప్రేక్షకులందరినీ రంగముపై నున్నట్లుగా భావించ
వలెను. కొంతమంది స్త్రీ) పురుషులు రంగ
సలముపై కూచునియుందురు. ఖాళీగా ఒక కుర్చీ
యుండును.

ప్రసాద్ : (లేచి) మిత్రులారా! ప్రభుత్వం ప్రకటించి
సారా నిషేధ ఉ తరువును గురించి అందరు తెలుసు
కొనే వుంటారు. నేటినుండి నెలూరు జిల్లాలోను,
రాబోవు 1993 అక్టోబరునుండి రాష్ట్రమంతటా
సారాను నిషేధిస్తామని ప్రభుత్వ ప్రకటించింది.
ముందుగా ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించవలసినదిగా
మన రాత్రి డిలో చదువుకుంటున్న గోపీని కొరు
చున్నాను.

(బిడియముతో గోపీ అధ్యక్షత స్థానమున
కూర్చును)

గోపీ : (లేచి) అందరికీ సమస్కారములు ఇవ్వడు మనకు
రాత్రి బడిలో ప్రసాద్ బాబుగారితోపాటు అప్పడ
ప్పడువచ్చి మనకుచదువునేర్పుతున్న సుగుణమ్మగారు
మాట్లాడుతారు. శ్రద్ధగా వినవలసిందని కోరు
తున్నాను. (హర్షధ్వనులు)

సుగుణమ్మ : నా ప్రియమైన సోదరీమణులారా! సోదరులారా!
కొంతమంది జనం యీ సభకు వచ్చినందుకు ధన్య

వాదాలు! గత కొద్దికాలంగా రాష్ట్రమంతటా మద్యపానాన్ని నిషేధించమని మహిళా లోకం చేసిన ఆందోళన కొంతవరకు జయప్రదమైంది. రాబోవు అక్టోబరునుండి సారా నిషేధాన్ని ప్రభుత్వ రాష్ట్ర మంతటా అమలు జరుపుతుంది. మన గ్రామంలో కూడ సారా దుకాణాలను నిషేధిస్తుంది. దానిని మన మంతా సంపూర్ణంగా సహకరించి జయప్రదము చేయవలసివుంది. (హర్ ధ్వనులు)

అయితే కొంతమంది దీనిని అవకాశముగా తీసుకొని దొంగ సారాను తయారుచేసి రహస్యంగా అమ్ము తారు. ఇతరచోట్లనుండి తీసుకొనివచ్చి విక్రయిస్తారు. వారిని వేయికళ్ళతో కనిపెట్టవలసి వుంటుంది.

అలాగే దొంగ సారాను అమ్మేవాళ్ళను వాళ్ళు ఎంత గొప్ప వారయినా బట్టబయలు చేయాలి!

(హర్ ధ్వనులు)

కలు అమ్మే సోదరులుకూడ, తమ కలును నీరాగాచేసి అమ్ముకొనవలసినదిగా సూచించుచున్నాను. లేదా కలుతో తాటి బెల్లము మున్నగునవిచేసి జీవయాత్ర చేయవలసినదిగా సూచించుచున్నాను. కలు గీత సోద రులు ఇతరవృత్తులనుచేపట్టాలి తమ జీవసము కొరకు ఇతరుల జీవితములను పాడుచేయుట తగదుగదా! ఇంతటితో నా ఉపన్యాసమును ముగిస్తున్నాను.

గోపి : (లేచి) ఇప్పుడు ప్రసాదుగారు మాట్లాడుతారు.

ప్రసాద్ : (లేచి) ప్రియమైన మిత్రులారా! సోదరీమణు

లారా! చెప్పవలసినదంతా మా సుగుణమ్మ చెప్పింది. సభ ముగింపు సమయాన ఒకటి రెండు మాటలను చెప్పి ముగిస్తాను. అసలు స్త్రీ శక్తి యీ విధంగా మేలుకొనుటకు, కడులుటకు, ప్రభుత్వం కనీసము సారానైనా నిషేధించుటకు ప్రధాన కారణం రాత్రి బడులేనని నా అభిప్రాయం. (హర్షధ్వనులు)

చదివినది కొద్దికాలమైనా ఆ పుస్తకాలలోని పాఠాలు మహిళా లోకంలో చైతన్యాన్ని, జాగృతిని గలిగించి నవి. నెల్లూరుజిల్లా దూబగుంటలో వెలిగిన ఆ చిరు దీపం రాష్ట్రమంతటా వెలుగులను ప్రసరింపజేసింది. ఈ రాత్రి బడులు ప్రజలందరు అక్షరాస్యులు అయ్యే దాకా కొనసాగవలసిందేనని నా అభిప్రాయం. శివ లం ప్రభుత్వోద్యోగులు, ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులు మాత్రమేగాక రాజకీయ పార్టీల వారందరూ ఈ మహా తర కార్యక్రమంలో పాల్గొని ప్రజలలో చైతన్యాన్ని, జాగృతిని గలుగజేయవలసినదిగా గోరుచున్నాను. (హర్షధ్వనులు)

సంపూర్ణ మధ్యపాన నిషేధం ఆమలు జరిగేదాకా స్త్రీలు నిదురింపరాదని నా అభిప్రాయం. ఉన్నత వర్గాలకు చెందిన స్త్రీలు కూడా తమ భర్తలను, పిల్లలను సారా, బ్రాందీలజోలికి పోకుండా అదుపు చేయవలసినదిగా గోరుచున్నాను. ఈ సంస్కరణచేసి సందుకు ప్రభుత్వాన్ని అభినందిస్తూ గ్రామ ప్రజలందరూ ఈ విషయంలో ప్రభుత్వానికి సంపూర్ణ

సహకారాన్ని అందింపగలరని ఆశిస్తూ ఇంతటితో
ముగిస్తున్నాను. (హర్ష ధ్వనులు)

గోపి : (లేచి) ఒక చదువు వెలుగు గీతంతో సభ సమాప్త
మవుతుంది. రాత్రి బడి విద్యార్థి శంకర్ పాట పాడ
తాడు. రేపటినుంచి రాత్రిబడి యధాప్రకారము
పాగుతుంది!

పాట :

చదువు చదువు కోరో! నీ బ్రతుకు దిడుకోరా!
రాత నేర్చుకోరో! నీ గీత మార్చుకోరా!

హలం పట్టి పాలం దున్ను
అన్నా! ఓ రైతన్నా!
పగలంతా కష్టించి
పనిచేసే కూలన్నా!

A.E.C. No.
26978

చదువు చదువుకోరో! నీ బ్రతుకు దిడుకోరా!
రాత నేర్చుకోరో! నీ గీత మార్చుకోరా!

(పాత్రధారులంతా తెరపైకివచ్చి శంకర్ పాటను
అందుకుంటారు)

(తెరవాలును)

894.8132
DUR.

(సభ సమావేశ దృశ్యము ఏడవరంగము పూర్తి)

(నాటిక సంగ్రహము)

రు-8-00